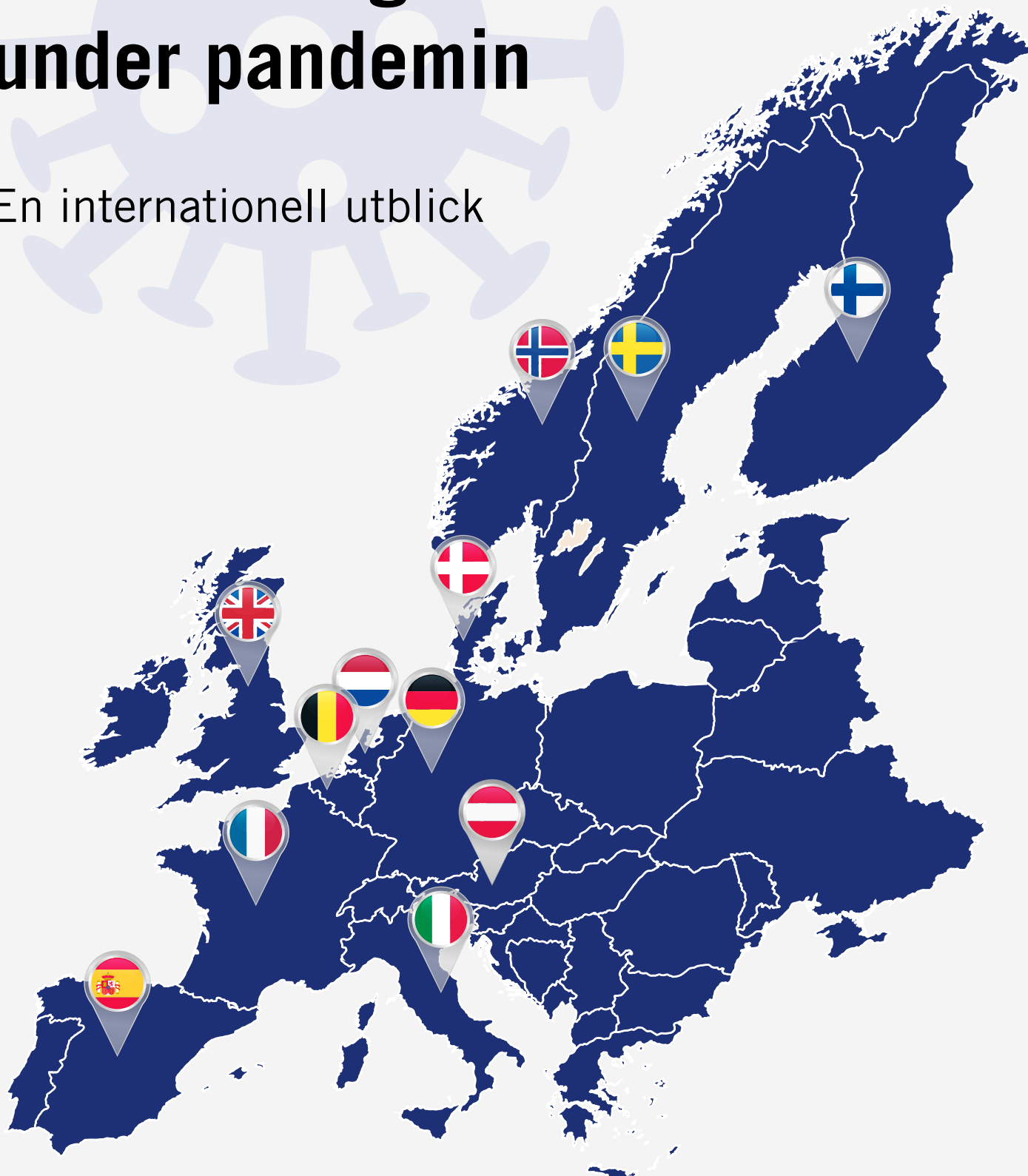

Ekonomi och lönebildning under pandemin

En internationell utblick

Ekonomi och lönebildning under pandemin

En internationell utblick

Medlingsinstitutet 2021

Medlingsinstitutet

Medlingsinstitutet är en myndighet under Arbetsmarknadsdepartementet och har tre huvuduppgifter:

- ... att verka för en väl fungerande lönebildning.
- ... att ansvara för medling i arbetskonflikter.
- ... att vara statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken.

Rapportförfattare:

Anna Fransson
Petter Hällberg

Redaktör och formgivare:

Bosse Andersson

Medlingsinstitutet

Box 1236
111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

Webbplats: www.mi.se

Innehåll

1. Inledning	9
2. Krishantering och återhämtning	11
2.1 Ekonomisk utveckling	12
2.2 Lönebildning och krishantering	14
3. Jämförelse land för land	17
Sverige	20–21
Belgien	22–23
Danmark	24–25
Finland	26–27
Frankrike	28–29
Italien	30–31
Nederländerna	32–33
Norge	34–35
Spanien	36–37
Storbritannien	38–39
Tyskland	40–41
Österrike	42–43
4. Ekonomin i de jämförda länderna – analys	44
4.1 Produktion och arbetade timmar	44
4.2 Arbetsmarknad	46
4.3 Löner	49
4.4 Inflation	51
4.5 Offentliga finanser	52
5. Ekonomi och löner i EU, USA och Kina	54
5.1 Produktion och prisbild	54
5.2 Löneutveckling	57
6. Appendix	62

Förord

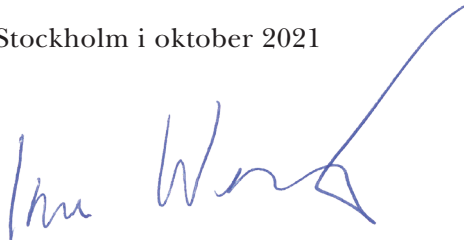
Covid-19-pandemin har skakat om världen och arbetsmarknaden är inget undantag. Efterfrågan på många tjänster tvärbromsade, industrins nödvändiga leveranskedjor gnisslade och sjukvården blev överbelastad. Krisens vågor vällde in på arbetsmarknaden på ett sätt som de flesta ekonomier var helt oförberedda på.

Det mesta pekar på att Sverige klarade detta relativt väl. Ekonomiska stödsystem som kunde mildra effekterna av chocken kom snabbt på plats. Arbetsmarknadens parter spelade en viktig roll i framtagandet av stödsystemen och tog ansvar för deras genomslag. Samtidigt som parterna hanterade krisen, löpte det vanliga partsarbetet på. Den avtalsrörelse som skulle genomföras under våren 2020 prolangerades till hösten. Parterna lyckades trots kris få fram ett märke för löneökningarna som accepterades brett. Dessutom pågick andra förhandlingar om bland annat trygghet och omställning. Allt detta skedde utan att en enda arbetsdag under år 2020 gick förlorad på grund av strejk eller lockout.

Jag trodde att situationen hade hanterats på ett helt unikt sätt i Sverige. Att ingen hade klarat det lika bra som vi. Men för att veta om det var så, behöver utvecklingen i andra jämförbara länder granskas. Medlingsinstitutet följer noga svensk lönebildning och konkurrenskraft och har en samlad kompetens kring löner, avtal och ekonomisk utveckling som ger unika förutsättningar att genomföra en sådan granskning.

Det visar sig att likheterna mellan Sverige och viktiga handelspartner när det gäller lönebildningen är större än skillnaderna. I alla länder har parterna spelat en större roll än normalt. Olika varianter av korttidsarbete har utvecklats i en samverkan med parterna i de flesta länder. Arbetsmarknadskonflikterna har också varit färre än normalt i en rad länder. De konflikter som ändå uppstått har i flera länder haft en koppling till smittläget – något som inte vållade några arbetsmarknadskonflikter i Sverige, men väl en del skyddsombudsstopp. Sveriges ekonomi har utvecklats ungefär som i våra grannländer och det är inte heller möjligt att se någon direkt koppling mellan graden av nedstängning och djupet i krisen eller snabbheten i återhämtningen. Sverige är helt enkelt lite mindre unikt än vad vi ibland vill tro. Likheterna mellan olika europeiska länder är ganska stora trots att modellerna för lönebildningen och partsinflytandet ser olika ut.

Stockholm i oktober 2021

Irene Wennemo
Medlingsinstitutets generaldirektör

1. Inledning

I mars 2020 klassade världshälsoorganisationen (WHO) covid-19 som en global pandemi. Utöver det det mänskliga lidandet medförde restriktioner och beteendeförändringar att den ekonomiska utvecklingen blev den sämsta på mer än 70 år. Krisen liknade ingen tidigare.

I den här rapporten vill vi jämföra hur ekonomin och lönebildningsprocessen påverkades i ett antal länder med tyngdpunkten på Europa.

Den ekonomiska chocken har övergått i en återhämtning som har pågått och pågår en i takt som kan skilja sig mycket åt mellan världens länder, och pandemins följder varierar stort mellan olika branscher och grupper inom varje land.

I Sverige kunde arbetsmarknadens parter under det turbulenta året 2020 enas om kollektivavtal för en stor majoritet av löntagarna, teckna nya grundläggande avtal om trygghet och omställning, komma överens om pensionsbestämmelser och i samverkan med staten även utforma system för omfattande korttidsarbete.

Allt detta tyder på en robusthet i den organiserade lönebildningen och ansvarstagande parter på den svenska arbetsmarknaden. Men skiljer sig den svenska modellen i det avseendet från omvärlden? Den globala krisen ger en unik möjlighet till en jämförelse i det avseendet.

I den här rapporten ser vi bland annat att

- Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna och Nederländerna hör till de länder som kommit längst i sin ekonomiska återhämtning.
- Arbetsmarknadens parter har i de flesta länder på olika sätt medverkat i hanteringen av krisen.
- Lönerna har fortsatt att öka i måttlig takt trots pandemin. Inte bara i Europa utan också i de två stora ekonomierna i världen, USA och Kina.

Urvalet av de länder vi jämför har gjorts med hänsyn tagen såväl till tyngden i utrikeshandeln som till att lönebildningen är relevant ut ett svenskt perspektiv. Även länder med relativt liten tyngd i just den svenska utrikeshandeln kan vara av intresse om de liknar Sverige i många avseenden. Den internationella översikten omfattar 11 västeuropeiska länder utöver Sverige. Dessa länder präglas liksom Sverige av en globalt sett hög produktivitet och höga löner, även om inte alla tillhör den absoluta världstoppens i endera aspekten. Cirka 60 procent av Sveriges utrikeshandel bedrivs med dessa 11 länder (se **tabell 1.1**).

Tabell 1.1 Länder efter vikt (KIX) i den svenska utrikeshandeln
Procent

Land	Vikt i svensk utrikes-handel (procent)	Land	Vikt i svensk utrikes-handel (procent)
Danmark	4	Italien	4
Finland	4	Spanien	2
Norge	5	Storbritannien	5
Tyskland	17	Totalt, jämförelseländer	60
Österrike	1	USA	8
Belgien	5	Kina	8
Nederländerna	6	Övriga världen	24
Frankrike	5	Totalt	100

Källor: Riksbanken och egna beräkningar.

I **kapitel 2** ges en översiktlig beskrivning av utvecklingen i Sverige och 11 andra Väst-europeiska länder. I **kapitel 3** görs en kort beskrivning land för land av ekonomins utveckling under pandemin, hur lönebildningen har påverkats och hur parterna medverkat i hanteringen av krisen. **Kapitel 4** ger en fördjupad jämförelse av den ekonomiska utvecklingen i de utvalda länderna och i **kapitel 5** vidgas det perspektivet och vi gör en jämförelse också mellan euroområdet, USA och Kina.

2. Krishantering och återhämtning

Den ekonomiska aktiviteten återhämtar sig efter den chock som följde på pandemins utbrott, men återhämtningen har kommit olika långt i olika länder och branscher. Det visar de makroekonomiska indikatorer som ingår i vår jämförelse mellan 12 europeiska länder. Jämförelsen visar också att arbetsmarknadens parter i nästan alla länder tog aktiv del i krishantering och att lönebildningen i många fall påverkades.

För att svara på frågan "hur har pandemin drabbat ekonomin" bör den faktiska utvecklingen under krisen ställas i relation till hur ekonomin hade sett ut utan pandemi. Normalt sker en viss ekonomisk tillväxt i en ekonomi till följd av ökande befolkningsmängd eller stigande produktivitet. Under överskådlig tid har volymen arbetade timmar tenderat att öka med en ständigt stigande befolkning, som i sin tur har kunnat producera mer varor och tjänster per arbetad timme för varje år. En viss tillväxt är med andra ord förväntad under normala ekonomiska förhållanden. Om exempelvis BNP är på exakt samma nivå sex kvartal efter en ekonomisk chock innebär det i så fall att tillväxten totalt sett varit lika med noll under perioden – något som snarare kan tyda på ett lågt resursutnyttjande i ekonomin än att ekonomin skulle vara helt återställd.

Eftersom det inte går att veta hur ekonomin faktiskt skulle ha utvecklats utan en global pandemi jämför vi utvecklingen för BNP, sysselsättning och konsumentpriser med de prognoser som EU-kommissionen gjorde innan covid-19 chockade världsekonomin.

Den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i konkurrentländerna under pandemin beskrivs utifrån dessa och ytterligare några aspekter närmare i kapitel 3 och 4, men sammanfattas i avsnitt 2.1.

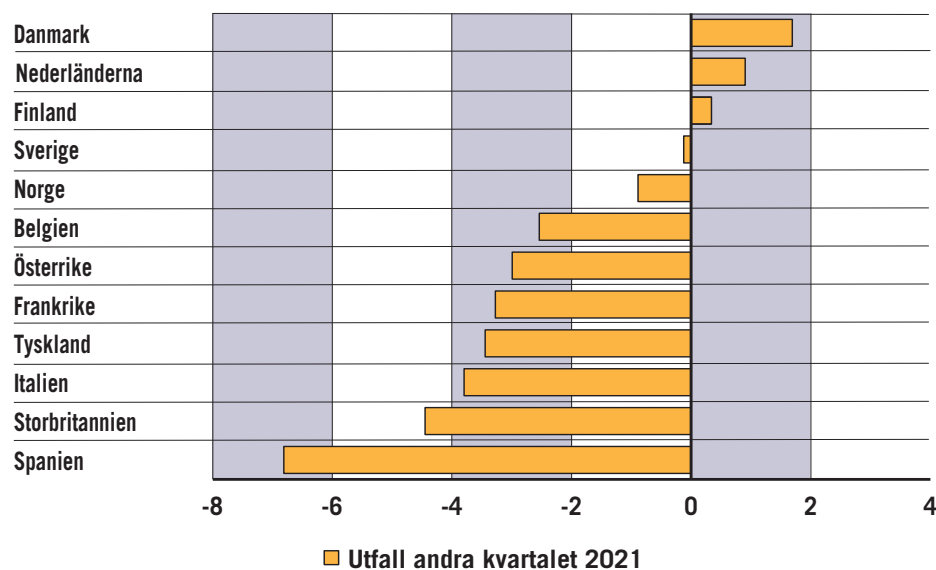
I avsnitt 2.2 jämför vi hur parterna varit involverade i krishantering och hur lönebildningen påverkats av pandemin.

2.1 Ekonomisk utveckling

BNP-utveckling

Jämfört med det fjärde kvartalet 2019 var BNP fortsatt mer än 2–7 procent lägre det andra kvartalet 2021 i 7 av de 12 länder som jämförs här (se **diagram 2.1** och **tabell A1** i appendix). I Spanien var BNP nästan 7 procent lägre än före pandemin. I de nordiska länderna samt i Nederländerna var skillnaderna i BNP jämfört med 2019 mindre än i övriga länder efter sex kvartal.

Diagram 2.1 BNP andra kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2019
Förändring i procent

Anmärkning: Real BNP till baspris, säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.
Källor: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Eurostat och OECD.

Inget av länderna i diagrammet har nått upp till de prognoser för BNP-utvecklingen som gjordes av EU-kommissionen inför 2020 och 2021. Danmark är det land som ligger närmast prognosen, se mer i kapitel 4.

Hushållens konsumtion

Gemensamt för gruppen länder med minst nedgång i BNP under pandemin är att hushållens konsumtion hållits upp i förhållande till de andra jämförda länderna.

Export

I Sverige och i viss mån i Nederländerna har exportens utveckling bidragit till att BNP hållits upp genom krisen, medan exportvolymerna har minskat i de andra länderna.

Arbetade timmar

Att ekonomin i stort inte är helt återhämtad, trots att BNP är det på sina håll, indikeras bland annat av att den totala summan arbetade timmar var lägre det andra kvartalet 2021 än det fjärde kvartalet 2019, med undantag för en uppgång i Danmark. Oavsett land har dock de arbetade timmarna i servicesektorn (handel, transport, samt hotell och restaurang) minskat mest av alla branscher under pandemin.

Arbetsmarknad

Det går för närvarande inte att göra internationella jämförelser för hur exempelvis arbetslöshetsstalet (andelen arbetslösa i procent av arbetskraften) eller sysselsättningsgraden (andelen sysselsatta av befolkning) utvecklats under 2021 jämfört med tidigare år bland Europas länder, eftersom det pågår en stor omläggning av den officiella arbetsmarknadsstatistiken.

Antalet **sysselsatta** enligt nationalräkenskaperna har dock hittills minskat under pandemin i alla de jämförda länderna fram till och med det andra kvartalet 2021. Detta trots att det varit vanligt med omfattande stödåtgärder som korttidsarbete. I en majoritet av de undersökta länderna, inklusive Sverige, var antalet sysselsatta 1–2 procent lägre det andra kvartalet 2021 än det fjärde kvartalet 2019. Prognoserna före pandemin pekade i stället på en viss sysselsättningstillväxt i alla länder fram till det andra kvartalet 2021.

Antalet **arbetslösa** har stigit snabbt i de flesta av de jämförda länderna under pandemin, särskilt i Österrike och i Sverige. Stödåtgärder som korttidsarbete har i huvudsak varit ett stöd för tillsvidareanställd personal, och arbetslösheten har framför allt ökat bland grupper som ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden. Det visar sig bland annat i att **långtidsarbetslösheten** (arbetslösa i minst 1 år) har ökat. I början av året hade gruppen ökat med 116 procent i Österrike och med 80 procent i Sverige, vilket var klart mest i jämförelsen.

Löner och arbetskostnader

Löner och arbetskostnader har varit svårsmätbara under pandemin, men ser varken ut att ha bromsat in eller accelererat påtagligt i majoriteten av de jämförda länderna. Korttidsarbete och sammansättningseffekter har dock påverkat statistiken särskilt mycket i länderna med snabbast stigande genomsnittslöner (se fördjupningsrutan ”Snabba förändringar på arbetsmarknaden påverkar lönestatistiken” nedan). I Sverige har lönerna ökat med samma genomsnittliga takt som före pandemin, medan löneökningstakten i exempelvis Belgien har hållits tillbaka av staten.

Konsumentpriser

Konsumentpriserna har ökat succesivt snabbare under det första halvåret 2021, men liksom för produktion och sysselsättning följer detta på en tvär inbromsning av priserna under motsvarande period 2020. För pandemin som helhet har inte den genomsnittliga inflationen varit anmärkningsvärd i de jämförda länderna, utan ökat ungefär i linje med de prognoser som gjordes innan pandemin bröt ut. I bland annat Norge och Tyskland har dock priserna ökat snabbare än så under pandemin som helhet, medan konsumentpriserna i Sverige och Finland ökat långsammare än vad prognoserna pekade på före den ekonomiska krisen.

Offentlig skuldbörda

Den offentliga skuldbördan var före pandemin lägst i Norden och Nederländerna. Det är samma grupp av länder där BNP-utvecklingen varit den jämförelsevis starkaste genom den ekonomiska krisen, och skuldernas andel av BNP har även stigit mindre än i länderna med högre skuldkvot. Trots stora offentliga åtgärder under pandemin har de nordiska länderna och Nederländerna därmed internationellt sett lägre sannolikhet än andra att drabbas av högre riskpremier på ränte-

marknaden eller minskat utrymme för finanspolitiska stimulanser. I Italien, Spanien, Frankrike, Belgien och Storbritannien ökade däremot den offentliga skulden med mer än en femtedel av BNP under krisen. Den offentliga skulden i dessa länder översteg 100 procent av BNP i början av 2021. Se mer i avsnitt 4.5.

Snabba förändringar på arbetsmarknaden påverkar lönestatistiken

I de flesta länder är det huvudsakliga måttet på löneutveckling oftast hur mycket genomsnittslönen under en viss period ökat i procent jämfört med genomsnittslönen under motsvarande period det föregående året. Genomsnittslönen kan endast beräknas bland de som är anställda vid respektive period, och förändras sammansättningen anställda snabbt mellan två perioder kan det även få stora effekter för hur mycket genomsnittslönen förändras. Den globala pandemin har i högre grad drabbat branscher och yrken med ett löneläge under genomsnittet, till exempel serveringspersonal i restaurangbranschen. När den kategorin arbetare inte längre är med i beräkningen av genomsnittslönen bidrar det till att den ökar och därmed ökar även den procentuella ökningstakten. På motsvarande sätt bidrar återinträdet av anställda med i genomsnitt lägre löneläge till att löneutvecklingen pressas ned så länge det pågår omfattande åter- och nyanställningar i de återöppnade branscherna.

2.2 Lönebildning och krishantering

I 11 av de 12 länder som ingår i vår jämförelse medverkade arbetsmarknadens parter på olika sätt vid utformningen av krisåtgärder för att hantera covid-19-pandemin. I flera länder fick man skjuta fram avtalsförhandlingar och resultatet av parternas förhandlingar blev i flera fall lägre löneökningar än vad som tidigare förväntats.

För länder med väletablerade strukturer för samarbete mellan staten och arbetsmarknadens parter var det en naturlig utgångspunkt att bygga krisåtgärderna utifrån dessa strukturer (exempelvis i Belgien, Danmark och Nederländerna). Även i Sverige var det ett nära samarbete mellan regeringen och arbetsmarknadens parter när krisåtgärderna utformades. I några länder (med Finland och Spanien som tydligaste exempel) utformades krisåtgärder för arbetsmarknaden utifrån överenskommelser mellan parterna som lämnades över till regeringen. I ett par av länderna blev krisen något av en nystart för trepartssamarbete (Österrike och Italien). I Storbritannien fördes en informell dialog mellan arbetsmarknadens parter och regeringen. Trots att dialogen var begränsad var den mer omfattande än vanligt. I Frankrike tycks det inte ha förekommit någon strukturerad social dialog om krisåtgärder och arbetsmarknadens parter har varit kritiska till att de inte blivit inkluderade i tillräcklig omfattning. På det stora hela har ändå arbetsmarknadens parter utifrån respektive lands arbetsmarknadstradition varit högst delaktiga i de krisåtgärder som vidtagits i Europas länder.

I flera av länderna påverkades tidpunkterna för tecknandet av nya kollektivavtal genom att förhandlingarna sköts fram. Framskjutna förhandlingar och tidpunkter för tecknade avtal förekom både i länder med samordnade avtalsrörelser och i länder

med decentraliserad lönebildning. I flera länder blev löneökningarna lägre än förväntat. I 4 av de 12 länderna kunde avtalsrörelserna genomföras i stort sett som normalt (i Belgien, Danmark, Finland och Österrike). I Finlands fall hade avtalen redan tecknats när pandemin bröt ut. I stället uppstod under året en diskussion om att avtalen hamnat på en för hög nivå.

Åtminstone fem av länderna i översikten hade färre arbetsmarknadskonflikter än normalt (Sverige, Belgien, Danmark, Nederländerna och Spanien). I en rad länder i Europa förekom konflikter om osäkra arbetsvillkor kopplat till smittrisker. Dessa konflikter förekom både på företags- och branschnivå. Belgien, Frankrike och Spanien är exempel på länder där sådana konflikter präglade arbetsmarknaden under 2020. I åtminstone Belgien och Storbritannien förekom kompensation till särskilt riskutsatta yrkesgrupper.

3. Jämförelse land för land

I kapitel 2 gav vi en bred översikt av de länder vi studerar. I det här kapitlet gör vi en genomgång land för land av ekonomins utveckling och av kris-hanteringen under pandemin. Vi beskriver också kort hur lönebildningen fungerar i de olika länderna.

Varje land har ett eget uppslag där den ekonomiska utvecklingen beskrivs i en kort text och med en tabell med makroekonomiska nyckeltal. På motstående sida beskriver vi parternas roll under pandemin och hur lönebildningen påverkades. Vi beskriver även kortfattat hur respektive lands lönebildning fungerar.

Så har vi räknat

I tabellerna med ekonomiska nyckeltal jämförs, om inte annat anges, skillnaden mellan utfallet det andra kvartalet 2021 och det fjärde kvartalet 2019, rensat för säsongsmässiga och kalendermässiga variationer som annars hade påverkat sådana jämförelser. För att mäta utvecklingen under pandemin hittills antar vi med andra ord att statistiken började påverkas av pandemin det första kvartalet 2020. Det fjärde kvartalet 2019 kan därmed representera läget före pandemin. Om inte annat anges uttrycks skillnaden som den procentuella förändringen för respektive variabel mellan de båda kvartalen.

Nedan följer en sammanfattning av de ekonomiska variablerna.

BNP och dessa uppdelning på användningssidan, det vill säga hushållens konsumtion, offentlig konsumtion, investeringar, export och import, uttrycks alla i fasta priser. **Timlön** och **arbetskostnad per timme** beskriver nominella förändringar i nationell valuta och redovisas enligt Labour Cost Index, som är den officiell EU-statistiken över arbetskostnadsutvecklingen. **Konsumentpriserna** mäts, eftersom det handlar om internationella jämförelser, utifrån harmoniserat konsumentprisindex (HIKP), snarare än i Sverige mer vedertagna konsumentprisindex (KPI). **Lediga jobb** visar utvecklingen via Eurostats insamlade vakansstatistik (Job Vacancy Statistics, JVS).

Utvecklingen över tid av antalet **arbetslösa** (inklusive **långtidsarbetslösa, det vill säga arbetslösa i minst ett år**) och den senaste nivån på den relativa arbetslösheten är hämtade från respektive lands arbetskraftsundersökningar (Labour Force Survey - LFS, i Sverige benämnt AKU). Förändringar av de vedertagna måtten sysselsättningsgrad och relativ arbetslöshet utgår i denna jämförelse till följd av ett EU-gemensamt tidsseriebrott 2020/2021 som påverkat den officiella arbetsmarknadsstatistiken (se mer nedan).

Utvecklingen av **arbetade timmar** kommer från respektive lands nationalräkenskaper i Eurostats databaser. Branschindelningen är med vissa justeringar baserade på Eurostats särredovisningar enligt NACE 2.0: Industri (koderna B-E), Bygg (F), Service (G-Handel, H-Transport, I-Hotell och restaurang), Tjänster (J-N) samt övriga branscher.

Till följd av tidsseriebrottet i de europeiska ländernas arbetskraftsundersökningar mäts även utvecklingen för sysselsatta via respektive lands nationalräkenskaper. Sysselsättningen motsvarar då den totala sysselsättning som kan kopplas samman med den samlade produktionen, vilket i huvudsak men inte fullt ut överensstämmer med den folkbokförda befolkningens arbetsmarknadsaktivitet. Sysselsättningsstatistiken inom ramen för nationalräkenskaperna är skattningar som beskriver en sysselsättning som ger en så komplett beskrivning som möjligt av den ekonomiska aktiva befolkningen och som är konsistent med andra ekonomiska variabler.

EU-gemensamt tidsseriebrott i sysselsättning och det relativa arbetslöshetsstalet

Det mått på sysselsättningen som normalt används för internationella jämförelser mäts genom de av ILO samordnade arbetskraftsundersökningarna AKU/LFS. I och med 2021 ändrades EU:s instruktioner för hur AKU/LFS ska mätas och definieras, vilket på sina håll har inneburit relativt stora tidsseriebrott av främst antalet sysselsatta.

Skillnaden mellan sysselsättningsutvecklingen enligt AKU/LFS och enligt nationalräkenskaperna är för det mesta liten. I och med övergången mellan 2020 och 2021 utvecklas dock sysselsättningen påtagligt olika enligt respektive måtten i särskilt Sverige (som även gjort andra ändringar), Tyskland, Belgien, Nederländerna och i Norge. I andra länder var skillnaderna mindre, men det kan nämnas att i Finland utvecklades sysselsättningen det första kvartalet 2021 i olika riktning beroende på källa.

Statistikmyndigheterna i EU:s medlemsländer har en överenskommelse med Eurostat om att bistå med historisk statistik som länkar samman arbetskraftsmätningar enligt både nya och gammal definitioner när det blir möjligt, detta för att kunna jämföra utvecklingen bakåt. Under de förutsättningar som för närvarande råder är det dock mer framkomligt att jämföra sysselsättningsutvecklingen enligt respektive lands nationalräkenskaper.

Tidsseriebrottet rör framförallt sysselsättningen inom ramen för AKU/LFS, men det medför också att arbetslöshetsstalet, det vill säga andelen arbetslösa av arbetskraften, också drabbats av ett tidsseriebrott. Detta eftersom arbetslöshetsstalet beräknas som andelen arbetslösa av arbetskraften, där arbetskraften är summan av arbetslösa och sysselsatta. Det finns ingen annan källa för internationellt jämförbar statistik över antalet arbetslösa än respektive lands arbetskraftsundersökningar, och det är små skillnader för hur arbetslösa beräknas i och med den nya metoden. Den aktuella nivån på den relativa arbetslösheten kan dock jämföras mellan olika länder under exempelvis det andra kvartalet 2021.

Så har vi tagit fram beskrivningarna av lönebildning och krishantering

På högersidan av uppslagen finns en beskrivning av hur lönebildningen och relationerna mellan arbetsmarknadens parter och mellan parterna och politiken fungerat under pandemin till och med 2020 i de olika länder som ingår i beskrivningen. Kartläggningen bygger i stor utsträckning på information hämtad från olika databaser där de olika länderna beskrivs på ett enhetligt sätt. Främst har vi använt oss av databaser från Eurofound och från ETUI (The European Trade Union Institute) vad gäller lönebildningen i olika länder. För övriga källor, se källförteckningen sist i rapporten.

I kartläggningen har vi fokuserat på information om hur relationen mellan arbetsmarknadens parter har fungerat under pandemin, hur lönebildningen har kunnat genomföras samt på vilket sätt arbetsmarknadens parter har varit delaktiga i hanteringen av covid-19-krisen. I anslutning till respektive landbeskrivning ligger också en mycket kortfattad redogörelse för respektive lands lönebildningsmodell.

Vi har dock inte haft möjlighet att gå på djupet när det gäller förhållandena

i de olika länderna. I rapporten redovisas därför övergripande beskrivningar där syftet är att på ett enkelt sätt visa på likheter och skillnader mellan olika länder i Europa. Vår förhoppning är att underlaget ger en intressant och lättillgänglig överblick, men också att det kan ge inspiration för den som vill fördjupa sig vidare i hur covid-19-pandemin har påverkat partsrelationerna och lönebildningen i omvärlden. I anslutning till respektive land redovisas en tabell över löneutvecklingen. Tyvärr saknas det jämförbar information för samtliga länder. För vissa länder har uppgifter om förhandlingsresultat för antingen delar av eller hela arbetsmarknaden funnits tillgängliga. För andra länder har vi inte hittat motsvarande. Då redovisas andra uppgifter, som löneindex (utfall) eller utvecklingen av minimilöner.

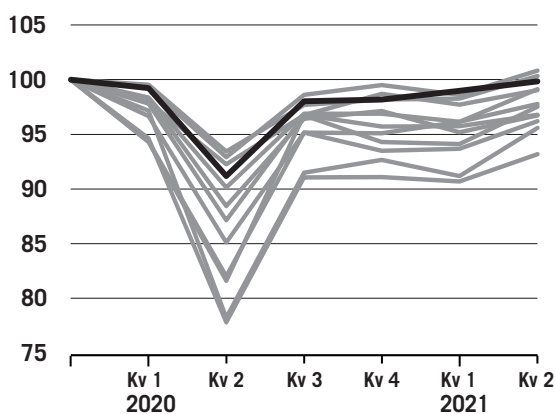
Sverige ekonomisk utveckling

Sverige hör till de länder där ekonomin försvagades minst under covid-19-krisen. Den svenska exporten och de offentliga finanserna har stått sig särskilt väl ur ett internationellt perspektiv. Antalet arbetslösa har däremot ökat mer än i omvärlden medan inflationen utvecklats jämförelsevis långsamt.

Den ekonomiska inbromsningen i krisens inledning var, liksom i andra länder, oöverträffad, men nedgången i BNP hörde ändå till de mildaste ur ett internationellt perspektiv (se diagram). Efter offentliga stödåtgärder, vaccineringar och sedan ekonomin anpassats till pandemin hade fallet i BNP i princip återhämtats under det andra kvartalet 2021. Samtidigt var efterfrågan och antalet arbetade timmar fortsatt lägre än före pandemin, särskilt i servicesektorn (se tabell).

Det totala antalet lediga jobb har ökat något jämfört med 2019, men långsammare än i omvärlden. I linje med detta har antalet arbetslösa, i synnerhet långtidsarbetslösa, ökat betydligt mer än i de andra länderna i jämförelsen. Arbetslösheten var 9 procent det andra kvartalet, vilket endast överträffades i Spanien och Italien. Lönerna har däremot ökat ungefär lika snabbt som tidigare under de sex kvartal vi studerar. Reallönerna har därmed fortsatt att öka då konsumentpriserna ökat i måttlig takt, vilket delvis har att göra med att en stärkt krona hållit ner import- och därmed varupriserna. Den jämförelsevis milda krisen har medfört att den offentliga skuldkvoten har kunnat öka mindre och till en lägre nivå än för Sveriges konkurrentländer.

BNP i Sverige och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-0,2	-2,8	1,4	2,6	2,1	1,7
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-2,7	-2,8	-4,7	-7,0	0,4	-0,9
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-0,6	27,6	78,6	9,0	1,9	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,8	3,0	1,6	0,5	3,2	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skuld, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
40,3	5,4	-1,9			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Sverige lönebildning och krishantering

Nedstängningen av samhället och ekonomin var inte lika strikt som i flera andra europeiska länder under 2020, men påverkan på arbetsmarknaden och lönebildningen var ändå omfattande. En stor avtalsrörelse som var på väg in i ett avgörande skede sköts på grund av den dramatiska utvecklingen upp i flera månader.

Krishantering

Regeringen vidtog under våren ett antal krisåtgärder för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av Covid-19-pandemin. Ett nytt system för statligt stöd vid korttidsarbete snabbbehandlades och trädde i kraft redan i mitten av mars 2020. Därutöver infördes en rad andra krisåtgärder och stöd till företag och enskilda.

Avtalsrörelsen 2020 påverkade en majoritet av alla anställda i Sverige. De flesta avtalen skulle löpt ut vid utgången av mars 2020, men hela avtalsrörelsen försköts då parterna i det ekonomiskt osäkra läget beslutade att prolongera (förlänga), avtalen till efter sommaren. Pandemin slog på olika sätt mot olika sektorer, men trots detta förblev industrins avtal normerande för resten av arbetsmarknaden. Industrins avtal gäller från november 2020 till och med mars 2023. De avtalade löneökningarna under löptiden är i linje med det senaste decenniets nivåer, men prolongeringen innebar en kostnadsbesparing för företagen. Arbetskostnadsökningarna 2020–2022 blir i genomsnitt något lägre än under åren före krisen.

Konflikter

Trots omfattningen av avtalsrörelsen gick inte en enda arbetsdag förlorad på grund av konflikt på arbetsmarknaden under året. En förklaring till detta kan ha varit pandemin, men även en överenskommelse mellan parterna på pensions- och avtalsförsäkringsområdet som för att träda i kraft förutsatte att samtliga inom privat sektor tecknade avtal inom det så kallade märket kan också ha haft betydelse.

Lönebildning i Sverige

Lönebildningen i Sverige bygger på avtal på branschnivå som bestämmer ramarna för hur lönerna ska sättas inom avtalsområdet, där det är vanligt att en del av eller hela löneökningen för en anställd bestäms på lokal nivå. Drygt hälften av de anställda omfattas av avtal med centralt angivna löneutrymmen, och 60 procent omfattas av avtal som saknar individgarantier. I likhet med flera andra länder i Europa är det industrins avtal som sätter ett ”märke” för den övriga arbetsmarknaden. Kollektivavtal förhandlas och tecknas varje år eftersom kollektivavtal gäller olika länge och inte nödvändigtvis ligger i fas med varandra. Merparten av avtalen har dock utlöpningsstidpunkter under samma år vilket gör att avtalsrörelsen vissa år, som 2020, är mycket omfattande. Det finns ingen nationell minimilön och heller inte något system för allmängiltigförklaring av kollektivavtal.

Avtalsrörelser och centralt avtalade kostnadsökningar inom industrin
Antal månader och procent

	2017	2020*	2020
Industrins kostnadsökningar omräknade i årstakt	2,2	–	2,2
Löptid industrins avtal	apr 2017 - mar 2020	apr 2020 - okt 2020	nov 2020 - mar 2023

* Prolongering av avtalet med löptiden april 2017–mars 2020.

Anmärkning: Kostnadsökningarna för avtalsperioderna som helhet är så kallade okedjade värden, vilken innebär att ränta-på-ränta effekterna av de årsvisa höjningarna inte är inkluderade.

Källa: Medlingsinstitutet

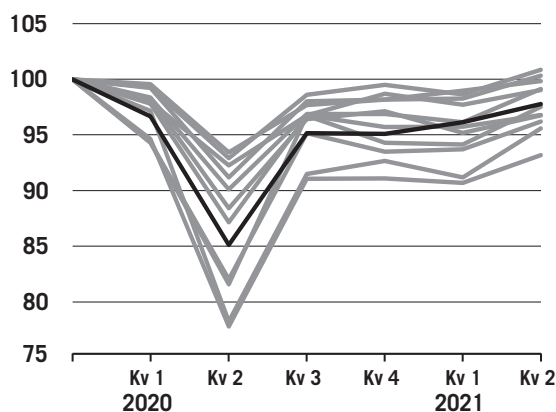
Belgien ekonomisk utveckling

Den belgiska ekonomin hör till dem som bromsade in mest när pandemin bröt ut. Även om utrikeshandeln i stort har återhämtats är hushållens konsumtion ännu inte återställd och de offentliga finanserna är kraftigt försämrade. Arbetsmarknadens försämring står inte ut i ett europeiskt perspektiv, men reallönertillväxten har hittills varit negativ under krisen.

Omfattande restriktioner i samband med pandemiutbrottet 2020 åsamkade Belgien ett av Europas kraftigaste BNP-fall (se diagram). Ekonomin har efter en trög utveckling under vintern åter tagit fart, men både arbetade timmar och BNP var under det andra kvartalet 2021 fortsatt drygt 3 procent lägre än innan pandemin bröt ut (se tabell). Den kraftiga krisen och de offentliga stödåtgärderna har drivit upp den belgiska skuldkvoten till nästan 120 procent av BNP.

Belgiens löner och arbetskostnader per timme har ökat långsammast bland de jämförda länderna under krisen, till stor del påverkade av den belgiska regeringen. Regeringen har tidigare (2014–2017) hållit nere löneökningstakten rejält för att öka konkurrenskraften (se mer om den belgiska lönebildningen på nästa sida). Konsumentpriserna har ökat måttligt, dock snabbare än lönerna, vilket har lett till sjunkande reallöner för de belgiska löntagarna.

BNP i Belgien och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-2,2	-6,1	5,3	2,1	0,6	-0,1
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-3,1	-3,6	-1,0	-9,2	-2,5	0,2
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
0,6	19,1	24,8	6,5	21,2	
LÖNER OCH PRISER					
Timplön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
1,6	1,7	2,5	2,3	2,6	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skuld, andel av BNP*		Offentlig skuld, andel av BNP**		Offentligt sparande, andel av BNP*	
118,6		20,5		-6,0	

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Belgien lönebildning och krishantering

Vid inledningen av pandemin hade Belgien ett års försök till regeringsbildning bakom sig. Under våren 2020 införde en krisregering nedstängning av stora delar av belgiska ekonomin och samhället. Först i oktober kom en ordinarie regering på plats.

Krishantering

Krisen hanterades under 2020 i stor utsträckning genom att befintliga trygghets-system expanderades. Vid sidan av Belgiens modell med korttidsarbete (tillfällig arbetslöshetsersättning) expanderades även det belgiska systemet med "time credit", ett system som normalt används som stöd till arbetstidsförkortning för den som vill studera eller ta hand om familjemedlemmar. En ny typ av föräldraledighet infördes, där föräldrar med barn upp till tolv år kunde gå ner på deltid mellan maj och december 2020. Eftersom en stor del av ekonomin (alla icke nödvändiga branscher) periodvis har varit nedstängd har de olika stöden varit mycket omfattande. I Belgien betalas arbetslöshetsersättning, inklusive stöd vid belgiska motsvarigheten till korttidsarbete, ut via fackföreningarna.

Arbetsmarknadens parter är representerade i en särskild grupp för ekonomisk riskhantering (ERMG), där även forskare och företrädare för olika samhällsinstitutioner ingår. Denna grupp var rådgivande när utformningen av krisåtgärderna togs fram. Därutöver finns i Belgien ett nationellt arbetsmarknadsråd (CNT-NAR) sammansatt av ledarna för arbetsmarknadens parter. Rådet förhandlade exempelvis fram ett nytt kollektivavtal som gjorde att även tjänstemän kunde ta del av stöd vid korttidsarbete. Även på branschnivå och lokal nivå har parterna deltagit aktivt.

Konflikter

Endast ett fåtal arbetsdagar förlorades på grund av konflikter under 2020. Ett undantag var fängelser, där anställda strejkade mot (smitt)osäkra arbetsförhållanden. Det förekom även andra, mindre strejker. Inom vården var missnöjet utbrett och där flaggade arbetstagarorganisationerna för att det kan bli fråga om konflikter när pandemin är över.

Lönebildning

I Belgien sätts riktlinjer för löner och villkor på nationell nivå för hela den privata sektorn vartannat år. Kollektivavtalstäckningen inom privat sektor är därmed mycket hög. Därefter sker förhandlingar på bransch- och lokal nivå. Utrymmet för förhandlingar begränsas av lagstiftning som gör att löneutrymmet anpassas till utvecklingen av lönekostnaderna i grannländerna. Inom offentlig sektor tecknas inte bindande kollektivavtal, utan i stället så kallade protokoll som dock har en moralisk och politisk kraft. Ett särdrag för Belgien är att kollektivavtalen innehåller indexering som gör att löneökningarna kopplas direkt till prisökningarna. Även den lagstadgade minimilönen är kopplad till denna indexering.

Lönenorm i nationella avtalet

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020
Summa indexerad uppräknig och nationell lönenorm	1,9	2,1	2,5	1,6

Not: Under senare år är det endast under 2017/18 som lönenormen på nationell nivå har satts av parterna. Under övriga år har parterna inte kommit överens och lönenormen har då bestämts genom lagstiftning. Därutöver får arbetstagare löneökningar utifrån indexering.

Källa: Conseil Central de L'economique (CCE)

Danmark ekonomisk utveckling

Enligt indikatorer över produktion, konsumtion, arbetsmarknad och offentliga finanser har ekonomin i Danmark utvecklats bäst hittills bland de jämförda länderna. Liksom i de flesta andra länder har dock utrikeshandeln minskat i omfattning och antalet långtidsarbetslösa har ökat.

När pandemin bröt ut minskade dansk BNP rejält, men föll ändå mindre jämfört med omvärlden och har sedan genomgått en stabil återhämtning (se diagram). Det beror främst på en jämförelsevis stark inhemsk efterfrågan, exportvolymerna har ännu långt kvar till de nivåer som uppmättes 2019 (se tabell). Inflationen har dämpats snabbare än den nominella lönetillväxten och ökade reallöner har tillsammans med offentliga åtgärder givit stöd åt en internationellt sett stark utveckling av hushållskonsumtionen.

I nästan alla delar av ekonomin har återhämtningen av arbetade timmar varit bland de starkaste i Europa. Aktiviteten i service-sektorn var fortfarande inte återhämtad det andra kvartalet 2021, men har ändå utvecklats bättre än i omvärlden. Särskilt det andra kvartalet i år präglades av en mycket stark arbetsmarknad, med nära 45 procent fler lediga jobb jämfört med det fjärde kvartalet 2019.

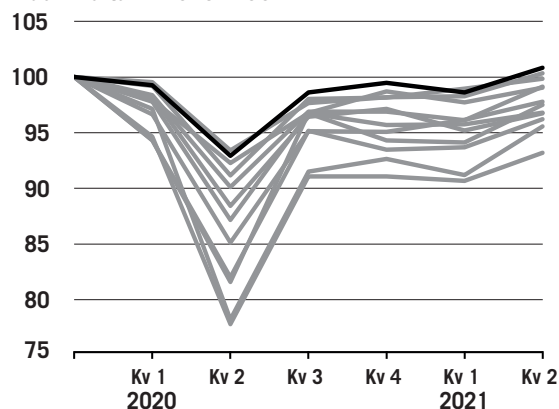
Antalet arbetslösa har också minskat mest och sysselsättningen ökat mest bland de jämförda länderna. Den danska arbetslösheten var bland de lägre det andra kvartalet.

Krisen och efterföljande åtgärder har medfört att den offentliga skuldbördan ökat mer än i exempelvis Sverige, men den danska skuldkvoten var fortsatt bland de lägsta i Europa under inledningen av 2021.

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
0,8	-0,4	2,5	13,2	-6,1	-3,9
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
2,0	-1,7	7,9	-2,4	4,4	3,6
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
0,7	-5,3	32,1	5,0	44,9	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,0	5,3	2,1	1,3	2,9	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skuld, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
40,7	7,1	0,3			

BNP i Danmark och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Danmark lönebildning och krishantering

Danmark drabbades i mindre omfattning av pandemin än många andra länder under 2020, men strikta åtgärder redan från start och omfattande nedstängningar påverkade lönebildningens förutsättningar.

Krishantering

Efter valet i juni 2019 bildade socialdemokraterna en enpartiregering med stöd av en mitten-vänsterkoalition. Den politiska situationen var därmed stabil när pandemin bröt ut. Enligt opinionsmätningar har regeringen också lyckats öka sitt stöd under pandemin.

På grund av den omfattande nedstängningen (exempelvis en stor del av handeln) uppstod det tidigt stora behov av stödåtgärder. De allra flesta insatserna var av tillfällig karaktär, inklusive utökad stöd vid korttidsarbete/permittering. Det fanns ett befintligt system för så kallad arbetsdelning som kunde göras mer flexibelt. Därutöver träffades trepartsöverenskommelser om lönekompensation till anställda som permitterades. I Danmark har pandemin haft en liten påverkan på arbetslösheten jämfört med många andra länder. Ett undantag är att lönerna för (ny)anställda hos Scandinavian Airlines (SAS) sänktes då arbetsgivaren valde att säga upp det lokala avtalet av besparingsskäl. Totalt sett har påverkan på lönerna varit begränsad, mycket tack vare omfattande krisstöd. Inte heller lönebildningen påverkades eftersom avtalsrörelsen hann genomföras innan den första nedstängningen.

Parterna samarbetade med staten om olika stödsystem vilket sammanföll med en stabil lönebildning och det lägsta antalet konflikter någonsin. Arbetsmarknadens parter var involverade i de olika krisåtgärder som togs fram, i synnerhet de som handlade om att mildra sysselsättningseffekterna. Totalt träffades under år 2020 mer än 20 trepartsöverenskommelser mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. I normala fall handlar det om en eller två sådana processer per år.

Konflikter

Under årets första månader utbröt färre konflikter än normalt inom privat sektor. Under tredje kvartalet noterades den lägsta siffran någonsin. Sammanlagt bröt 135 arbetsmarknadskonflikter ut under år 2020, vilket är lägre än det tidigare fredligaste året 2019. Antalet förlorade arbetsdagar var 8 500 vilket var något fler än året innan eftersom de utbrutna konflikterna under år 2020 var något långvarigare.

Lönebildning

Den danska lönebildningsmodellen är decentraliserad till branschnivå. I vissa branscher finns också ett betydande utrymme för förhandlingar på lokal nivå. För de flesta anställda i privat sektor (omkring 80 procent) sätts lönen på lokal nivå. För de återstående 20 procenten sätts lönen på branschnivå. Lönen för de flesta anställda inom offentlig sektor sätts på central nivå även om löneförhandlingar på lokal nivå också förekommer. Danmark har ingen minimilön på nationell nivå och heller ingen modell för allmängiltigförklaring av kollektivavtal.

Timplön i industrin, Danmarks statistiks implicita löneindex
Procentuell förändring från föregående år

	2020	2021*	2020 Q3	2020 Q4	2021 Q1
Timplön i industrin	2,2	2,3	2,0	1,9	1,9

Källa: Nationalbanken ANALYSE Nr. 15 Dansk økonomi er på vej mod mild højkonjunktur.pdf (nationalbanken.dk) s. 9.

Finland ekonomisk utveckling

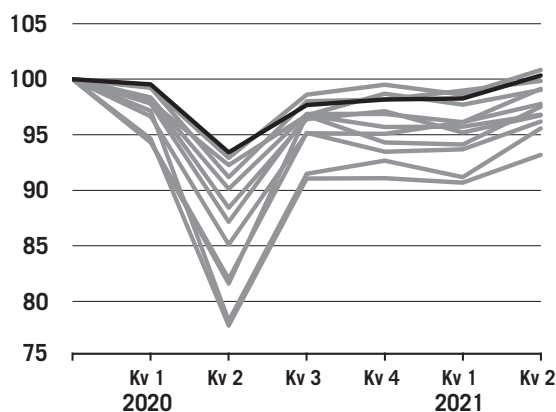
Finland är, tillsammans med Danmark, ett av de två länder där BNP var något högre det andra kvartalet 2021 än före pandemin. Hushållens konsumtion har minskat under krisen, men inte lika mycket som i de flesta andra länder. Arbetslösheten är samtidigt hög och de finska konsumentpriserna har ökat långsamt ur ett internationellt perspektiv.

Det första halvåret 2020 föll finsk BNP snabbt, men fallet var mindre dramatiskt än i de flesta andra länder (se diagram). Hushållens konsumtion var ännu inte återställd, men har fallit lite jämfört med andra länder, och BNP var sammantaget något högre än före pandemin. Stora offentliga åtgärder har vidtagits för att mildra krisen och den offentliga skulden har stigit till 70 procent av BNP. Som en jämförelse är den offentliga skulden drygt 40 procent i de övriga nordiska länderna.

Det finns tecken på matchningsproblem på den finska arbetsmarknaden. Antalet lediga jobb har ökat något enligt EU:s statistik över lediga platser (se tabell). Enligt alternativ statistik har dock antalet lediga jobb ökat kraftigt. I service-sektorn var arbetade timmar fortsatt på låga nivåer jämfört med före pandemin och arbetslösheten på 8 procent hamnar på den övre halvan bland de länder som jämförs här.

Lönerna har utvecklats måttligt men reallönerna har inte urholkats, då konsumentprisökningarna samtidigt varit bland de långsammaste i Europa sett till pandemin som helhet.

BNP i Finland och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
0,5	-2,7	3,2	0,6	-5,1	-4,1
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-2,0	-0,6	-2,2	-11,8	3,6	0,1
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-0,5	19,0	35,3	8,0	3,8	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
2,8	2,3	1,6	0,9	2,5	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skuld, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
70,3	10,8	-5,2			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Finland lönebildning och krishantering

I mars 2020 införde Finland en tillfällig krislag som bland annat gjorde det möjligt att ändra arbetstider och att ställa in ledigheter för viss personal. Finland hör till de länder som drabbats minst av pandemin, både sett till smittspridning och påverkan på ekonomin.

Krishantering

Arbetsmarknadens parter lämnade i mars 2020 ett gemensamt förslag på ett stöd-paket. Parterna var därmed djupt involverade när de sysselsättningsbevarande stöden utarbetades. I paketet ingick både snabbare och enklare åtkomst till systemet för korttidsarbete och olika förstärkningar av ersättningen till enskilda, bland annat högre ersättning vid arbetslöshet för många arbetstagare. Ett antal olika företagsstöd och stöd för att hålla sysselsättningen uppe infördes.

De åtgärder som den tillfälliga krislagen medgav behövde aldrig användas i någon större utsträckning. I juni bestämde regeringen att det inte längre rådde nödläge vilket även innebar att krislagen inte längre var aktiverad. Den aktiverades sedan inte heller under hösten trots en viss ökning av smittspridningen.

Avtalsrörelsen år 2019/2020 startade innan pandemin bröt ut och kunde i stort sett genomföras som planerat. En förklaring till detta var att teknikindustrin, som är märkessättande, hann träffa sina avtal före pandemin. Ett undantag var hotell och restaurangbranschen vars avtalsrörelse sköts fram till hösten 2020. Att stora delar av arbetsmarknaden träffade avtal före krisen gjorde att det uppstod en diskussion om nivån på de träffade avtalen (3,3 procent på två år). Ett antal olika företagsstöd och stöd för att hålla sysselsättningen uppe infördes.

Konflikter

Under 2020 var en konfliktorsak inom ett antal sektorer att arbetstagersidan ville få bort en överenskommelse gällande arbetstid ur kollektivavtalen. Bakgrunden var en regel om 24 timmars extra obetald arbetstid som infördes genom en tre-partsöverenskommelse som träffades under 2016. Resultatet i avtalsrörelsen blev att regeln togs bort ur kollektivavtalen på flera av de områden som tog konflikt om det, samt även på en hel del andra avtalsområden.

Lönebildning

Finland frångick en modell med central lönebildning 2007. I praktiken kom dock finanskrisen att innebära en återgång till centrala förhandlingar under ett antal år. Under senare år har dock lönebildningen utvecklats mot en modell med mer av lönebildning på branschnivå. Även betydelsen av lokala förhandlingar har ökat jämfört med tidigare. Under 2020 testades för första gången en modell som liknar Sveriges industriavtalsmodell. Men under hösten 2020 valde arbetsgivarna inom skogsindustrin att säga upp branschavtalen i syfte att övergå till helt lokal lönebildning. Kollektivavtal som täcker mer än hälften av de anställda i branschen eller som på annat sätt är dominerade kan allmängiltigförklaras av en oberoende kommission. Finland har ingen lagstadgad minimilön, däremot finns regler om att arbetstagare ska få normal och rimlig lön.

Löneökningar enligt avtal

	2017	2018	2019	2020
Avtalslöneindex	-0,3	1,2	2,0	1,3

Källa: Finlands finansministerium, Ekonomisk översikt, Hösten 2021, s. 54. (valtioneuvosto.fi).

Frankrike ekonomisk utveckling

Frankrike är ett av fyra länder i denna jämförelse med djupast ekonomisk kris. Antalet arbetade timmar har minskat mest av alla länder, särskilt i den viktiga servicesektorn. Under andra kvartalet fanns tecken på matchningsproblem och arbetslösheten var 8 procent.

Det andra kvartalet 2020 hade fransk BNP minskat med 18 procent jämfört med 2019 (se diagram), samma minskning som i Italien. Efter en snabb återhämtning det efterföljande kvartalet har ekonomin utvecklats i måttlig takt. Under det andra kvartalet 2021 ökade BNP snabbt i flera länder i samband med vaccineringar och att restriktioner lättades, men en lockdown i april höll nere aktiviteten i den franska ekonomin. Varken BNP eller (framför allt) volymen av faktiskt arbetade timmar kan sägas vara återhämtade (se tabell).

Den franska exporten består i hög grad av flygmateriel och utländska turisternas konsumtion. Den kraftiga minskningen av flyg och internationell turism har därför hämmat den franska produktionsnivån rejält. Därutöver har efterfrågan i servicesektorn minskat mer än i de jämförda länderna.

Antalet arbetslösa totalt har minskat något, men även antalet sysselsatta. Detta indikerar att det totala arbetskraftsutbudet har minskat. Antalet lediga jobb var dock på en högre nivå än före pandemin vilket tyder på matchningsproblem, men resursutnyttjandet på arbetsmarknaden har sammantaget varit lågt och lönerna har ökat i måttlig takt.

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

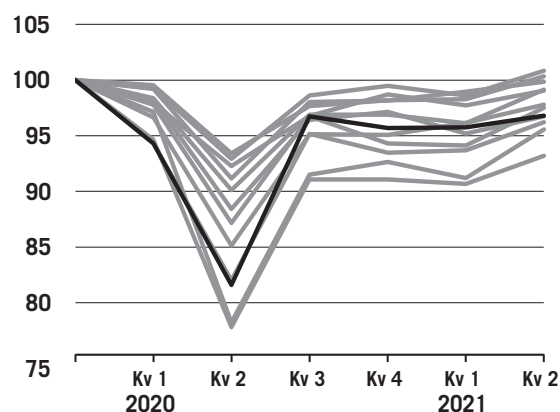
PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-3,2	-5,8	1,2	1,4	-9,5	-5,8
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-5,4	-4,5	2,9	-12,9	-2,4	-4,4
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-0,6	-4,8	13,9	8,0	23,6	
LÖNER OCH PRISER					
Timplön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,8	3,1	1,7	1,3	2,1	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skud, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
118,0	20,4	-9,3			

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

BNP i Frankrike och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skud är färgerna de omvända

Frankrike lönebildning och krishantering

Frankrike drabbades hårt av pandemin och regeringen vidtog drastiska åtgärder för att skydda befolkningen "till varje pris".

I september presenterades ett reformpaket som omfattade 100 miljarder euro.

Krishantering

Arbetsmarknadens parter var inte formellt involverade när krisåtgärderna togs fram. Informellt konsulterades dock några av partsorganisationerna. Flera gånger under 2020 gick stora arbetsmarknadsorganisationer samman och krävde att få vara medverka vid utformningen av politiken, dock utan att få gehör hos regeringen. Regeringen valde att höja minimilönerna endast marginellt 2020, vilket kritiserades av många fackförbund.

Även om parterna i mycket begränsad omfattning haft inflytande på de krisåtgärder som regeringen genomförde har den sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter varit omfattande. Parterna har gjort anpassningar i och tecknat nya kollektivavtal kopplat till olika krisåtgärder, som exempelvis korttidsarbete och en möjlighet för arbetsgivare att ålägga anställda att ta ut semester. Tre sektorsövergripande avtal tecknades också under 2020. Dessa rörde arbetsvillkor inom sjukvården, "telework" samt arbetsmiljö.

Före krisen var parterna och regeringen oense om två större reformer (av arbetslöshetsförsäkringen respektive pensionssystemet). Covid-19-pandemin innebar att det pågående reformarbetet fick avbrytas.

Konflikter

Det saknas statistik över antalet förlorade arbetsdagar under 2020 uppgifterna brukar i Frankrike komma med ett par års fördröjning. En uppmärksam konflikt under 2020 gällde Amazons lager där anställda protesterade mot otillräckliga säkerhetsåtgärder kopplat till covid-19. Arbetstagarna fick rätt i domstol och Amazon tvingades i det fallet begränsa sin verksamhet till att bara hantera vissa produkter (livsmedel, hygien och apoteksprodukter).

Lönebildning

För de flesta anställda förhandlas lönerna på branschnivå. Därutöver kan arbetstagare och arbetsgivare teckna lokala överenskommelser. Betydelsen av de lokala förhandlingarna har ökat under senare år. Tidigare var det branschavtalen som med vissa undantag hade prioritet, men sedan 2017 är det tvärtom. Det finns detaljerade regler för vilka organisationer som har rätt att förhandla på de olika nivåerna och även vilka frågor som ska ingå i förhandlingarna. Kollektivavtal kan allmängiltigförklaras och täcka betydligt fler än medlemmarna i de tecknande organisationerna.

Sedan 2017 finns en särskild möjlighet för företag att förhandla lokalt om anpassning av arbetstider och löner i syfte att bibehålla sysselsättning. Arbetstagare som inte accepterar de förändrade villkoren förlorar sina jobb. En del företag har använt denna möjlighet under 2020.

Frankrike har lagstadgad minimilön.

Förändring av franska minimilöner

Procent

	2016	2017	2018	2019	2020
Förändringstakt	0,6	0,9	1,2	1,5	1,2

Källa: French National Institute of Statistics & Economic Studies (INSEE)

Italien ekonomisk utveckling

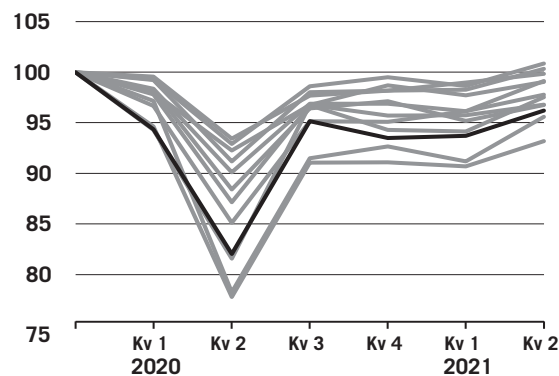
Den europeiska covid-19-krisen inleddes i Italien, och den ekonomiska chocken har under hösten 2021 ännu inte lagt sig. Aktiviteten och investeringarna i byggsektorn har stigit mer än i de jämförda länderna, men arbetsmarknaden är långt från återhämtad och inflationen har ökat. Den redan höga offentliga skulden har ökat till 160 procent av BNP.

Italiens BNP föll med hela 18 procent under 2020 års inledning (se diagram). Efter en snabb rekyl under den följande hösten har sedan BNP tagit fart först det andra kvartalet 2021. Under 2021 har satsningar på infrastruktur ökat bygginvesteringar och antalet arbetade timmar, men i den stora och betydande servicesektorn var efterfrågan fortsatt långt ifrån återställd (se tabell).

Sysselsättningen har minskat liksom även antalet arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa. Detta indikerar att arbetskraftsutbudet minskat i samband med återkommande stängningar av samhället. Det låga resursutnyttjandet sammanfaller med den lägsta inflationstakten bland de jämförda länderna.

Den offentliga skuldbördan hörde till de högsta redan innan pandemin. Skuldkvoten har ökat till 160 procent av BNP och möjligheten att låna sig till investeringar är begränsade. Italien hör därför till de länder som kommer att få mest medel från EU:s omfattande stimulanspaket för att mildra pandemins effekter.

BNP i Italien och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-3,8	-6,4	1,8	4,9	-4,5	-2,5
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-3,9	-0,9	6,0	-10,7	-0,1	-3,9
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-1,1	-1,6	-5,5	9,8	16,0	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,2	2,3	1,3	1,2	1,5	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
160,0	25,4	-13,1			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Italien lönebildning och krishantering

Italien är ett av de länder som drabbades allra hårdast av covid-19 under 2020 sett både till ekonomin och till antalet sjuka och döda.

Inledningsvis var det i huvudsak de norra delarna av landet som påverkades men så småningom kom pandemin att drabba befolkningen mer jämnt över hela Italien.

Krishantering

Pandemin ledde till en kraftig påverkan på arbetsmarknaden och fler ställdes utanför arbetsmarknaden. Utöver krisåtgärder som nedstängning och ett särskilt korttidsarbets-system infördes även ett förbud mot uppsägningar som löpte under hela 2020. Först i juli 2021 upphävdes uppsägningsförbudet inom vissa branscher.

I det inledande skedet var arbetsmarknadens parter inte involverade i utformningen av krisåtgärderna. Däremot tycks de ha deltagit mer efter hand.

Under hösten 2020 uppstod konflikter inom koalitionsregeringen bland annat om hur resurserna för krishanteringen fördelades. Detta ledde till att regeringen avgick i början av 2021 och efterträddes av en bred krisregering.

Löneförhandlingarna på branschnivå var mer komplicerande och långdragna än vanligt, däremot avbröts de aldrig. Som en följd av långdragna förhandlingar blev dock många lönerevisioner försenade.

Konflikter

Det saknas konfliktstatistik för 2020, men konfliktmönstret verkar inte ha påverkats särskilt mycket av pandemin, exempelvis varslades om strejk i samband med avtalsförhandlingarna inom metallindustrin och inom offentlig administration. Det förekom också protester, inklusive strejker, mot osäkra arbetsvillkor. Dessa protester ledde till att regeringen uppmanade parterna att ta tag i frågan om hälsa och säkerhet i arbetslivet.

Lönebildning

Kollektivavtalsförhandlingar sker i Italien dels på branschnivå, dels på företagsnivå. Även förhandlingar på provinsnivå förekommer. När det gäller större generella frågor kan förhandlingar även ske på nationell nivå. I förhandlingarna på branschnivå bestäms löneutrymmet. På lokal nivå förhandlar man utifrån lokala förutsättningar, exempelvis om resultatbaserade bonusar, arbetstid och kompetensutveckling. Det är vanligt att det går lång tid mellan att ett avtal går ut till dess att ett nytt avtal är på plats. I Italien förkommer vare sig allmängiltigförklaring av kollektivavtal eller lagstadgad minimilön, men domstolarna tar ofta hänsyn till lägstanivåer i kollektivavtal när de avgör om en arbetstagare haft rimliga villkor.

Utveckling av löner och arbetskostnader i ekonomin som helhet och olika delar
Genomsnittlig årlig procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020
Anställda utom chefer	0,5	1,5	1,1	0,6

Källa: Italiens statistikbyrå, I.stat.

Nederländerna ekonomisk utveckling

Tillsammans med de nordiska länderna har den nederländska ekonomiska aktiviteten återhämtats mest. Antalet arbetade timmar

var nästan återställda det andra kvartalet 2021, exportvolymerna var högre än före pandemin och arbetslösheten var den lägsta bland de jämförda länderna.

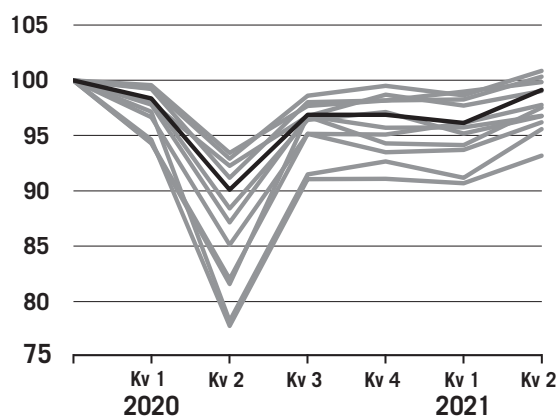
BNP minskade snabbare i Nederländerna än i de nordiska länderna under pandemins inledning (se diagram). Efter den omedelbara rekyl som följde efter raset har dock utvecklingen varit trög fram till det andra kvartalet 2021, då BNP steg snabbt igen. Den nederländska exporten har ökat något jämfört med före pandemin och inte drabbats lika hårt som i länder där utländsk turism har en större ekonomisk betydelse. På arbetsmarknaden var de arbetade timmarna till 99 procent återhämtade det andra kvartalet (se tabell).

Genomsnittslönen per timme har stigit snabbt under pandemin i förhållande till de andra jämförda länderna. Detta kan delvis förklaras av höga centrala löneavtal i offentlig sektor under 2020 (se mer på nästa sida). Vissa löntagare i privat sektor har därutöver precis som i Sverige kunnat gå ner i arbetstid med delvis bibehållen månadslön, vilket drivit upp genomsnittslönen. De närmaste åren väntas löneökningstakten

i Nederländerna avta i samband med att de centralt avtalade lönerna dämpas efter krisen. Vissa arbetsrelaterade skatter har sänkts vilket har gjort att de totala arbetskostnaderna per timme ökat långsammare än själva lönen.

BNP i Nederländerna och 11 andra länder

Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-0,9	-5,2	3,2	-1,8	1,0	-1,6
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-1,0	-1,5	-1,7	-5,6	0,8	1,3
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
0,1	-1,7	17,2	3,3	14,5	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
5,7	3,3	2,9	1,8	4,2	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skuld, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
54,9	6,4	-6,4			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Nederländerna lönebildning och krishantering
Regeringens krisåtgärder inriktades i stor utsträckning på att stötta och behålla företag och sysselsättning. Det bidrog i kombination med en stor tjänstesektor och relativt sett hög grad av digitalisering till att landet inte drabbades fullt lika hårt ekonomiskt som flera andra europeiska länder.

Krishantering

Så snart krisens allvar började klarna enades arbetsmarknadsparter och politiker om tre olika krispaket under 2020. Rent praktiskt hade man veckovisa möten mellan parterna och regeringen. Det var ett uppskattat och mer informellt arbetssätt än tidigare.

Under pandemin ökade takten i arbetet med att utveckla modeller för livslångt lärande, både inom politiken och mellan arbetsmarknadens parter. Å andra sidan pausades arbetet med ett reformerat pensionssystem.

Betydligt färre avtal slöts mellan parterna under 2020 än tidigare år (155 jämfört med 288 under ett normalt år). Många förhandlingar ställdes in eller sköts upp. De avtal som ändå slöts var typiskt sett sådana som förhandlats redan 2019, men där slutlig överenskommelse skulle träffas under 2020. Under första halvan av 2020 var de avtalade löneökningarna totalt sett 1,9 procent. För helåret 2020 blev löneökningstakten 2,8 procent vilket var samma ökningstakt som 2019. Lönerna i offentlig sektor ökade mer än lönerna i privat sektor. Det uppstod under året diskussioner mellan parterna om öppningsklausuler och en möjlighet att anpassa lönenivåer efter arbetsgivares möjligheter att betala löneökningar. I något fall har avtal träffats där arbetsgivare i trångmål kan skjuta upp löneökningar ett år.

Konflikter

Vid inledningen av 2020, före pandemin, utbröt en konflikt på skolområdet, där lärare protesterade mot arbetsvillkor och låga löner. Under själva pandemin har få eller inga arbetsmarknadskonflikter utlösts. Däremot förekom det under senare halvan av 2020 protester mot regeringens pandemirestriktioner.

Lönebildning

Varje höst samlas arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer och regeringen för att analysera de ekonomiska förutsättningarna. Utifrån detta ger de centrala parterna riktlinjer för löneutrymmet, som parterna sedan förhåller sig till i förhandlingarna. Det vanligaste är att kollektivavtal träffas på branschnivå men separata lokala förhandlingar förekommer också, främst i större företag. Traditionellt är branschavtalen ganska modesta, lönenivåerna stiger sedan ytterligare i lokala förhandlingar. I Nederländerna måste alla kollektivavtal registreras hos det ansvariga departementet. Staten allmäntligförklarar i regel de större branschavtalen. Den nationella minimilönen revideras två gånger per år, i takt med den genomsnittliga avtalade löneutvecklingen.

Kollektivavtalade timlöner, inklusive specialersättningar, samtliga sektorer

	2019 K1	2019 K2	2019 K3	2019 K4	2019 År	2020 K1	2020 K2	2020 K3	2020 K4	2020 År
Procentuell förändring	2,3	2,6	2,7	2,8	2,5	3	2,8	3	2,8	2,9

Källa: Statistics Netherlands

Norge ekonomisk utveckling

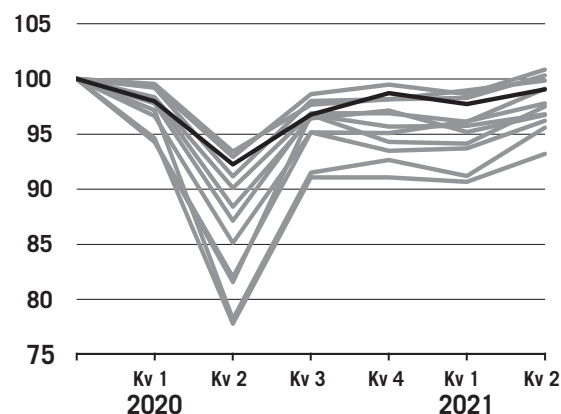
Norges BNP var i det närmaste återställd det andra kvartalet 2021 och de offentliga finanserna är fortsatt starka trots omfattande åtgärder. Liksom i de övriga nordiska länderna har den ekonomiska krisen medfört lägre konsumtion och fler arbetslösa. Den norska kronan har försvagats vilket har bidragit till lägre import och högre konsumentpriser.

Norge hör till de länder där den samlade produktionen pressats ner minst (se diagram). De norska hushållens konsumtion har minskat mest i Norden under pandemin, ungefär i linje med det europeiska genomsnittet. Den norska kronan har försvagats och den minskade privata konsumtionen sammanfaller med minskade importvolymerna.

Efterfrågan på arbetsmarknaden har liksom i andra länder dämpats påtagligt och de arbetade timmarna i service-sektorn har minskat mer än i exempelvis Sverige och Danmark. Ökningen av arbetssökande sammanfaller dock med att antalet lediga jobb steg kraftigt det andra kvartalet. Liksom i många andra länder indikerar detta förekomsten av matchningsproblem.

Lönetillväxten har varit något lägre än inflationen under pandemin, men väntas öka under andra halvan av 2021 när ekonomin öppnar upp igen. Inflationen har efter en kronförsvagning drivits på av dyrare importvaror. Tjänstepriserna har dock ökat ännu snabbare, vilket tyder på ett förhöjt underliggande pristryck. Om den norska växelkursen inte försvagas igen finns dock bättre förutsättningar för reallönetillväxt, något som hittills uteblivit under pandemin.

BNP i Norge och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-0,6	-5,8	3,9	-5,6	-0,9	-12,6
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-2,9	-2,5	-3,3	-10,6	-4,1	1,2
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-1,6	24,1	28,0	4,8	30,8	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,5	3,5	3,8	3,4	4,1	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**		Offentligt sparande, andel av BNP*		
43,0	2,8		2,7		

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Norge lönebildning och krishantering

Norge har inte drabbats lika hårt som många andra länder av covid-19-pandemin. Trots det har pandemin haft stor påverkan på den norska arbetsmarknaden och lönebildningen.

Krishantering

Den norska regeringen öppnade tidigt upp för parterna att medverka i utformningen av krisåtgärderna.

I Norge har arbetslösa med a-kasseersättning tidigare inte kunnat delta i utbildning. Under våren 2020 tog parterna snabbt initiativ till att ändra reglerna för arbetslöshetsförsäkringen så att det blev möjligt för arbetslösa att vidareutbilda sig.

Vårens avtalsrörelse sköts fram till efter sommaren. Den genomfördes sedan i stort sett som vanligt under hösten, där industrin träffade normerande avtal. Nivån blev dock något lägre än förväntat med 1,7 procent på årsbasis. Utöver det innehöll avtalet ett generellt tillägg på 50 öre i timmen och högre lägstralöner.

Ett antal pågående samtal mellan staten och parterna sattes på paus. I syfte att höja pensionsåldern pågick förhandlingar för att höja den övre åldersgränsen inom ett antal yrken (fängelsevakter, poliser, städare). Dessa förhandlingar strandade under våren 2020 och har inte återupptagits. Skälet till att samtalen bröt samman var sannolikt inte pandemin, men den har troligen spelat roll för att samtalen inte har återupptagits.

Konflikter

Mellan september 2020 och januari 2021 (avtalsrörelsen) inträffade 7 konflikter på branschnivå. Konflikterna var inte tydligt kopplade till pandemin, utom möjligen en konflikt bland läkare angående deras arbetsbelastning. Utöver dessa strejkade bussförare, säkerhetsvakter, privat förskolepersonal, privat vårdpersonal samt präster och andra kyrkoanställda om villkoren i kollektivavtal. Det är ett normalt och förväntat antal konflikter för en norsk avtalsrörelse.

Lönebildning

I Norge förhandlar man övergripande överenskommelser (huvudavtal) på nationell nivå medan löneförhandlingarna i stor utsträckning sker på branschnivå. Tillverkningsindustrin, byggsektorn och vissa delar av den privata tjänstesektorn förhandlar först. Deras överenskommelse "frontfaget" blir sedan vägledande för övriga branscher. Inom vissa avtalsområden sätts lönerna på lokal nivå under fredsplikt i och med att ett branschavtal utan överenskommelser om löner redan är tecknat. I branscher där det förekommer låglönekonkurrens från utländsk arbetskraft tillämpas allmängiltigförklaring av kollektivavtal.

Det finns ingen lagstadgad minimilön.

Frontfagsrammen, årlig avtalad löneutveckling enligt vägledande avtal
Genomsnittlig årlig procentuell förändring

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Löneutveckling	3,3	2,7	2,4	2,4	2,8	3,2	1,7

Källa: NOU 2021:5 Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2021, s 144ff, s. 10

Spanien ekonomisk utveckling

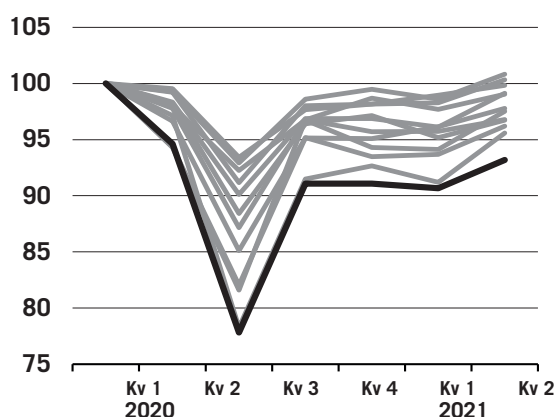
Den spanska ekonomin har utvecklats svagast under pandemin i förhållande till de jämförda länderna. Arbetsinsatsen inom industrin har minskat mest och utrikeshandeln kraftigt reducerats. Sysselsättningen har minskat stort och arbetslösheten är den högsta bland de jämförda länderna. Krisen har även medfört att den offentliga skuldbördan har ökat med nästan 30 procent av BNP.

Under det första halvåret 2020 rasade BNP med hela 22 procent i Spanien, jämfört med före pandemin (se diagram). Efter en snabb återhämtning stannade BNP-utvecklingen av och även om ekonomin började ta fart igen under det andra kvartalet var produktionsnivån det andra kvartalet 2021 nästan 7 procent lägre än innan pandemin (se tabell).

Spanien har liksom andra länder i Syd-europa drabbats extra hårt av minskad turistnäring. Korttidsarbete har införts som stöd åt sysselsättningen (se nästa sida), men det är svårt att tillämpa åtgärden för behovsanställd personal, vilket är relativt i vanligt servicesektorn. Det andra kvartalet 2021 var sysselsättningen mer än 4 procent lägre än före pandemin, vilket är den största nedgången bland de jämförda länderna. Även arbetslösheten var högst det andra kvartalet.

Konsumentpriserna har ökat i lugn takt sett till pandemin som helhet. Hushållens konsumtion har minskat måttligt givet den ekonomiska nedgången och varupriserna har ökat jämförelsevis snabbt. Däremot sammanfaller det låga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden med långsamt ökande pris på tjänster. Timlönerna har varit starkt påverkade av sammansättningseffekter under pandemin, men har enligt aktuell statistik ökat ungefär lika snabbt under pandemin som strax innan.

BNP i Spanien och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-6,8	-3,9	5,2	-9,3	-17,1	-8,0
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-3,9	-6,5	1,1	-10,7	-1,2	0,9
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-4,4	8,7	22,0	15,4	3,4	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
2,6	3,1	2,5	3,4	0,9	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skuld, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
125,2	29,7	-8,2			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Spanien lönebildning och krishantering

Spanien hör till de länder i Europa vars ekonomi och arbetsmarknad drabbades allra hårdast av pandemin under 2020. Landet stängde ned i två månader i början av 2020 och inte minst turistbranschen, som utgör en stor del av BNP, drabbades mycket hårt.

Krishantering

I början av januari 2020 tillträdde en nyvald vänster-mittenregering i Spanien. På agendan fanns en rad större arbetsmarknadsreformer, varav flera fick stå tillbaka när pandemin drabbade landet. I mars 2020 lämnade arbetsmarknadsparterna centralt över en gemensam överenskommelse om krisåtgärder till regeringen, bland annat en förenklad och utökad modell för korttidsarbete. I maj träffades en trepartsöverenskommelse om skydd för sysselsättning och ungefär samtidigt antog regeringen en tidigare aviserad reform för garanterade minimiinkomster. Den sociala dialogen fortsatte sedan under året, bland annat med en reform för digitalisering och distansarbete. Även förhandlingar om en reglering av villkor för plattsformsanställda aktualiserades av pandemin.

Uppräkningen av minimilönerna var en fråga som vållade dispyter både mellan arbetsmarknadsparterna och inom koalitionsregeringen. Ambitionen att successivt höja nivån så att den når 60 procent av medianinkomsten fick till slut överges och det blev ingen höjning av minimilönen 2021.

En stor del av kollektivavtalsförhandlingarna sköts på framtiden och antalet tecknade kollektivavtal sjönk drastiskt under 2020 jämfört med tidigare år. Många företag använde sig också av möjligheten att skjuta upp överenskommelser i avtal, i de flesta fall lönerevisioner. Dock var det inte fler än vanligt tack vare de många permitteringarna.

Konflikter

Antalet konflikter halverades 2020 i jämförelse med 2019. Störst nedgång var det inom jordbruk, följt av service- och byggsektorn medan nedgången inom tillverkning var något mindre.

Lönebildning

Parterna på nationell nivå sätter en norm för löneutrymmet. Sedan sker förhandlingar antingen lokalt, per bransch eller på region- eller provinsnivå. Större företag tenderar att oftare teckna avtal lokalt, ibland även på arbetsställenivå, medan mindre företag oftare omfattas av avtal på provins- eller regionnivå. Avtalslängden är typiskt sett tre år, men kan vara ännu längre. Arbetsgivare har en möjlighet att av ekonomiska skäl skjuta upp tillämpningen av vissa av villkoren. Kollektivavtal som har tecknats av parter med rätt att teckna avtal på området blir allmängiltigförklarade för alla arbetsgivare inom det aktuella avtalsområdet. Arbetsgivare kan dock av ekonomiska skäl skjuta upp tillämpningen av vissa av villkoren. Staten har även formellt sett möjlighet att allmängiltigförklara kollektivavtal till områden där inga förhandlingar sker, dock verkar denna möjlighet inte användas i praktiken. Spanien har lagstadgad minimilön. Ibland, men inte alltid, kopplas höjningen av minimilönen till löneutvecklingen i de nationella avtalsförhandlingarna.

Genomsnittlig förhandlad löneökning

Procent

	2019	2020 (prel)
Akkumulerat i december respektive år	2,33	1,89

Källa: Spain: Working life in the COVID-19 pandemic 2020 (europa.eu)

Storbritannien ekonomisk utveckling

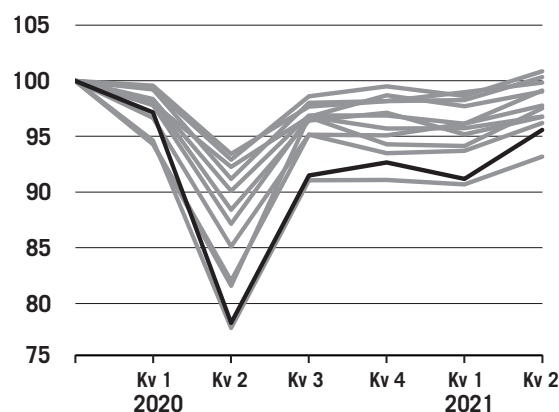
Storbritannien har under sex kvartal både genomgått en pandemi och lämnat EU. Hushållens konsumtion liksom efterfrågan på arbetskraft i tjänstesektorn har minskat mer än i de jämförda länderna under krisen. Den offentliga konsumtionen har ökat kraftigt under pandemin och den offentliga skulden har ökat till över 100 procent av BNP

BNP rasade med 22 procent det andra kvartalet 2020 (se diagram). Efter en snabb återhämtning det följande kvartalet har BNP legat kvar på samma nivå fram till det starka andra kvartalet 2021. Exporten är på betydligt lägre nivåer än före pandemin, delvis för att tjänsteexporten drabbats av uteblivna intäkter från utländska turister. Brexit kan därutöver ha bidragit till minskad utrikeshandel. Exporten till EU har gått ner mer än till andra delar av världen, även om det också kan bero på lägre efterfrågan i Europa.

De arbetade timmarna och sysselsättningen minskade mest eller näst mest i förhållande till de andra jämförda länderna (se tabell). Samtidigt var antalet lediga jobb det andra kvartalet betydligt högre än före pandemin, vilket tyder på rekryteringsproblem på arbetsmarknaden. Både pandemin och Brexit har medfört problem att hitta exempelvis restaurangpersonal och lastbilschaufförer.

Timlönerna har ökat snabbt enligt statistiken, men det beror dels på hur korttidsarbetet utformats, dels på att lågavlönade i högre grad än högavlönade lämnat arbetsmarknaden. Enligt Bank of England har löner som justerats för sådana effekter ökat långsammare under pandemin som helhet.

BNP i Storbritannien och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Timlönerna har ökat snabbt enligt statistiken, men det beror dels på hur korttidsarbetet utformats, dels på att lågavlönade i högre grad än högavlönade lämnat arbetsmarknaden. Enligt Bank of

England har löner som justerats för sådana effekter ökat långsammare under pandemin som helhet.

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-4,4	-7,5	8,0	-4,8	-21,5	-14,4
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-4,6	-3,1	-6,4	-10,0	-1,8	-2,7
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-2,0	21,5	24,0	4,7	19,4	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
6,0	-	2,6	1,9	3,1	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skud, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
105,8	20,5	-13,3			

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Storbritannien lönebildning och krishantering

I december 2019 röstade väljarna för att behålla Boris Johnson vid makten och det konservativa partiet fick en stärkt majoritet i parlamentet. Regeringen fick inledningsvis massiv kritik för att den dröjde med att vidta tillräckliga åtgärder mot pandemin.

Krishantering

Krishanteringen i Storbritannien kom att handla om de sammantagna effekterna av covid-19-pandemin och brexit.

Den sociala dialogen i Storbritannien görs i regel på företags- och arbetsställenivå och det saknas en institutionaliserad social dialog på övergripande nivåer. De stora centralorganisationerna rapporterar dock att det varit en ökad aktivitet under pandemin där de har koordinerat ett påverkansarbete gentemot regeringen. När det gäller stöd till företag verkar det ha förts en för Storbritannien ovanligt omfattande dialog mellan arbetsmarknadens parter och regeringen om hur de olika stöden utformades.

Undersökningar av lönebildningen visar på betydande skillnader mellan olika grupper och mellan företag. Betydligt färre löneöverenskommelser än vanligt träffades, vilket tyder på att lönerevisioner sköts upp under 2020. Samtidigt har många fått löneökningar ungefär som vanligt, medan vissa andra har fått ett slags tack-bonus för sina insatser. Inom vissa branscher, museer, tunnelbaneförare och inom bilindustrin till exempel, enades parterna om att permitterade fick 100 procent av lönen i stället för de 80 procent som var ersättningsnivån i den offentliga permitteringsmodellen.

Konflikter

Office for National Statistics har avbrutit insamlingen av statistik över arbetsmarknads-konflikter med hänvisning till covid-19-pandemin. Det har dock förekommit omröstningar om stridsåtgärder (obligatoriskt i Storbritannien) inom ett antal områden. Konflikterna verkar i många fall ha handlat om säkerhetsaspekter kopplade till pandemin, snarare än om löner.

Lönebildning

Storbritannien har en nästan helt decentraliserad lönebildning och endast en liten del av de anställda i Storbritannien omfattas av kollektivavtal. Det vanligaste inom privat sektor är att lönen sätts direkt mellan arbetsgivare och anställd. En arbetsgivare som är medlem i en branschorganisation behöver heller inte följa en eventuell överenskommelse som gjorts på branschnivå. Förhandlingar på branschnivå inom privat sektor förekommer inom byggbranschen och inom konst och kultur men om förhandlingar på kollektiv nivå förekommer i övrigt sker de oftast på lokal nivå. Inom offentlig sektor å andra sidan omfattas omkring nio av tio anställda av kollektiva förhandlingar. Dock handlar det ofta om att lönen sätts av så kallade "pay review bodies", snarare än om regelrätta förhandlingar.

Storbritannien har en lagstadgad minimilön vars nivå bestäms av en särskild låglöne-kommission.

Minimilön för personer över 25 år, pund per timme, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
25 år och äldre	7,20	7,50	7,83	8,21	8,72

Källa: National Minimum Wage and National Living Wage rates (gov.uk).

Tyskland ekonomisk utveckling

Tysk ekonomi har drabbats hårdare än de nordiska ekonomierna, men inte lika hårt som ekonomierna i Storbritannien och länderna i Sydeuropa. De offentliga stödåtgärderna har varit betydande, men kraftigt minskad hushållskonsumtion och färre arbetade timmar inom industrin har bidragit till att ekonomin inte tagit samma fart som i Norden.

Tysk BNP sjönk med över 10 procent det andra kvartalet 2020 (se diagram). Återhämtningen har sedan dess gått i liknande takt som i övriga Nordeuropa, delvis till följd av omfattande offentliga stödåtgärder, men BNP är fortsatt på en lägre nivå än före pandemin. Återkommande restriktioner har bidragit till att de tyska hushållen hör till dem som minskat sin konsumtion mest i Europa under pandemin som helhet (se tabell). Även den tyska exporten har minskat mer än i exempelvis Sverige. Arbetade timmar inom industrin har minskat näst mest bland de jämförda länderna.

Arbetsmarknadsläget har försämrats med färre faktiska arbetade timmar i alla delar av ekonomin. Omfattande korttidsarbete (Kurzarbeit) har dock underlättat för anställda i flera branscher att behålla arbetet trots minskad efterfrågan, och arbetslösheten hörde till Europas lägsta det andra kvartalet 2021.

De tyska konsumentpriserna är bland de som ökat mest i Europa under pandemin. Särskilt under 2021 har ökningstakten tilltagit, delvis förklarad av en engångseffekt till följd av höjd moms. Lönerna har samtidigt ökat något snabbare än priserna sett till hela pandemin. Men den senaste tidens snabba prisökningar kan komma att få betydelse i nästa års förhandlingar om löneavtal i vissa branscher.

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-3,3	-8,1	5,4	-0,6	-3,3	-2,2
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-4,5	-4,7	-0,4	-9,8	-3,9	-2,0
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-1,2	9,0	1,0	3,7	-9,4	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
3,5	3,5	2,9	2,7	2,8	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*	Offentlig skud, andel av BNP**	Offentligt sparande, andel av BNP*			
71,1	11,4	-6,0			

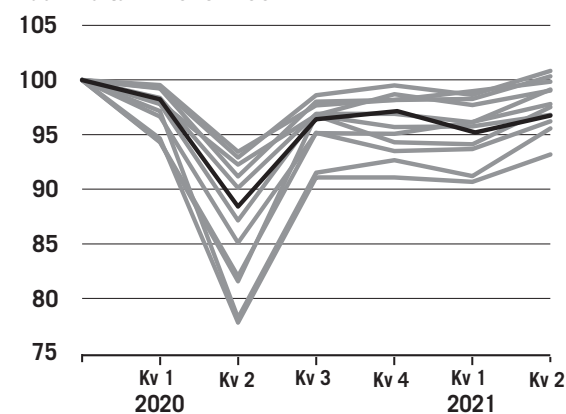
Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

BNP i Tyskland och 11 andra länder

Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.

Källa: Eurostat

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skud är färgerna de omvända

Tyskland lönebildning och krishantering

När pandemin bröt ut kunde Tyskland expandera sina befintliga krisåtgärder, inklusive systemet med korttidsarbete ("Kurzarbeit").

Därutöver infördes ytterligare krisåtgärder. Parterna har varit delaktiga i att bransch-anpassa de olika krisåtgärderna och verkar också ha enats om relativt modesta lönekrav för de avtal som löpte ut under 2020.

Krishantering

Både staten och parterna vidtog ett stort antal åtgärder i samband med pandemins olika vågor. Från staten kom tidigt subventionerade och snabba lån, skattelättnader och inte minst utökad korttidsarbete. Parterna anpassade kollektivavtalen, i regel på branschnivå. Inom exempelvis kemiindustrin kom man överens om anpassade regler för korttidsarbete, ändrade regler för utbetalning av årsbonus och fler föräldradagar i ett "solidaritetskollektivavtal". Avtal om korttidsarbete tecknades också för nya grupper, bland annat kommunanställda. Avtalsrörelsen sköts i stor utsträckning fram till slutet av 2020. De avtal som tecknades under 2020 var också relativt återhållsamma, med en löneökningstakt på i genomsnitt 1,5 procent. Parterna kom överens om att stärka anställningsskyddet i krisen i stället för att satsa på löneökningar. Ett avtalsområde där förhandlingarna inte senarelades var bland offentliganställda, där det stora tjänstemannafacket ver.di (Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft) sa upp det gällande kollektivavtalet i juni 2020. I oktober 2020 tecknades ett avtal på totalt 3,2 procent på 28 månader samt därutöver ett engångsbelopp på mellan 300 och 600 euro beroende på löneklass. I slutet av 2020 kom nya regler för arbetsförhållanden inom processindustri som gjorde det olagligt med tillfälliga anställningar i branschen.

Konflikter

År 2020 var fredligare än normalt på grund av pandemin. Prolongeringar innebar att stora delar av arbetsmarknaden var bundna av fredsplikt fram till mars 2021. Men det ställdes även mer modesta lönekrav än vanligt som en följd av krisen. Inom offentlig sektor genomfördes dock så kallade varningsstrejker i syfte att få arbetsgivaren att lägga ett motbud i förhandlingen. Enligt uppgift omfattades tiotusentals arbetstagare.

Lönebildning

Branschvisa kollektivavtalsförhandlingar är dominerande i den tyska lönebildningen, även om det också förekommer avtal på företagsnivå. Branschavtalen inom metall och elektronik är vägledande för stora delar av arbetsmarknaden. Det är relativt vanligt med öppningsklausuler i branschavtalen, framför allt inom industrin. Klausulerna kan till exempel handla om lönesänkningar och förlängd arbetstid utan ersättning. Det finns en möjlighet till allmängiltigförklaring av kollektivavtal som uppfyller vissa villkor. Denna möjlighet har dock använts allt mer sällan under senare år. I stället har en form för allmängiltigförklaring i branscher med många utstationerade arbetstagare införts. Under det senaste decenniet har det varit en återkommande fråga om en arbetsgivare ska kunna omfattas av flera kollektivavtal parallellt. Generellt sett är det avtalet som är tecknat med det största fackförbundet som är giltigt. Det är regeringen som fattar beslut om nivån för den lagstadgade minimilönen, efter förslag från en minimilönekommission.

Förhandlade månadslöner, hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Q1	Q2	Q3	Q4	Hela 2020
2,4 (2,4)	2,2 (1,9)	1,8 (1,8)	1,8 (2,6)	2,0 (2,2)

Uppgifter inom parentes avser inklusive engångsutbetalningar.

Källa: Bundesbank Monthly Report August 2021 (bundesbank.de), s. 72

Österrike ekonomisk utveckling

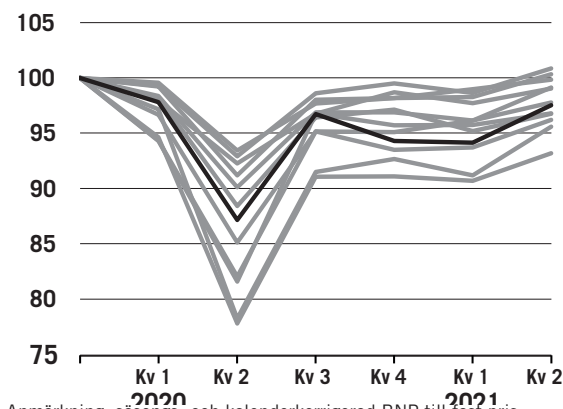
Österrikes ekonomiska kris under pandemin hör till de djupare, utöver Sydeuropa och Storbritannien. Efterfrågan i servicesektorn har minskat tydligt och antalet långtidsarbetslösa har mer än fördubblats.

Österrikes BNP föll kraftigt i pandemins inledning och efter en snabb återhämtning fortsatte BNP att utvecklas trögt fram till det andra kvartalet 2021 (se diagram). Hushållens konsumtion har minskat tydligt på grund av pandemins följdverkningar, medan Österrike hör till de länder där den offentliga konsumtionen ökat mest. Bland annat gjorde staten stora satsningar på sjukvårdssystemet och köpte in stora mängder skyddsutrustning och tester. Österrikes offentliga skuldkvot hör inte till de mest betungande i Europa, men har ökat till nästan 90 procent av BNP under pandemin.

Inslaget av korttidsarbete har varit omfattande och därigenom har många anställda i flera branscher kunnat behålla jobbet. Antalet sysselsatta är i det närmaste oförändrat jämfört med före pandemin. De stundtals mycket ingripande restriktionerna har dock minskat möjligheten för många arbetssökande att komma in på arbetsmarknaden och antalet långtidsarbetslösa har i det närmaste fördubblats, vilket är den snabbaste ökningen i Europa.

Löner och arbetskostnader per timme har ökat jämförelsevis snabbt. Utformningen av korttidsarbetet, där arbetstiden minskat mer än lönen, bidrar dock till att det är svårt att dra några slutsatser av detta.

BNP i Österrike och 11 andra länder
Index kvartal 4 2019=100

Anmärkning: säsong- och kalenderkorrigerad BNP till fast pris.
Källa: Eurostat

Ekonomiska nyckeltal, förändring i procent kvartal 4 år 2019–kvartal 2 år 2021

PRODUKTION					
BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
-2,5	-7,3	9,1	3,5	-4,4	-1,6
TIMMAR					
Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
-3,3	-0,5	2,9	-12,2	-0,7	0,1
ARBETSMARKNAD					
Sysselsatta	Arbetslösa	Långtidsarbetslösa	Arbetslöshet, nivå	Lediga jobb	
-0,4	37,2	116,3	6,6	1,7	
LÖNER OCH PRISER					
Timlön	Arbetskostnad per timme	KPI	KPI, varor	KPI, tjänster	
4,2	4,7	2,4	1,7	3,1	
OFFENTLIGA FINANSER					
Offentlig skud, andel av BNP*		Offentlig skud, andel av BNP**		Offentligt sparande, andel av BNP*	
87,4		16,9		-7,7	

Blåmarkering = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.

Rödmarkering = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.

För arbetslöshet och offentlig skud är färgerna de omvända

Anmärkning: Tabellinnehållet beskrivs i rutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

*Observera: ej förändring. **Förändring i procentenheter.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer och egna beräkningar.

Österrike lönebildning och krishantering

Österrike drabbades tidigt av pandemin. Skidorten Ischgl blev en så kallad "hotspot" för spridning av smittan både i Österrike och runtom i Europa i början av 2020. Redan i mitten av mars skedde den första nedstängningen av Österrike.

Krishantering

Vid pandemins start hade Österrike precis fått ny regering, en koalition mellan två partier som aldrig tidigare regerat tillsammans. Det konservativa Österrikiska folkpartiet och Det gröna alternativet genomförde ett stort antal åtgärder, riktade till både näringsliv och medborgare.

I likhet med i de flesta andra länder i Europa kom korttidsarbete att bli den mest betydelsefulla åtgärden. Men man har också infört olika typer av företagsstöd och även en särskild möjlighet för föräldrar att vara hemma med barn upp till fjorton år då skolorna varit stängda.

Kombinationen av att det mer fackföreningsvänliga gröna partiet kom in i regeringen och behovet av fungerande krishantering blev ett slags nystart för parternas inflytande i politiken. Dock verkar arbetsgivarsidan vara något mer nöjd med resultatet än arbetstagsidan.

Till skillnad från många andra länder sköts inte avtalsförhandlingarna upp i någon större omfattning, avtalen slöts snarare snabbare än vanligt och nivån blev i stort sett en kompensation för inflationen. Därtill fick många anställda en skattefri engångsbonus som kompensation för att de utsatts för risk för smitta i arbetet.

Konflikter

Vid ingången i pandemin var det en konflikt i privata vårdsektorn där arbetstagsidan krävde en arbetstidsförkortning med tre timmar. När det blev klart att det inte skulle vara aktuellt i närtid att få igenom det kravet avbröts konflikten och parterna tecknade i april avtal som innebär en timmes arbetstidsförkortning från den 1 januari 2022.

Lönebildning

Lönerna i Österrike förhandlas i stor utsträckning på branschnivå. Förhandlingarna sker vanligtvis mellan arbetstagarorganisationer och arbetsgivarnas så kallade ekonomiska kammare och inte med branschorganisationerna. Medlemskap i en ekonomisk kammare är obligatoriskt för arbetsgivare i Österrike vilket gör att täckningen för kollektivavtal är mycket hög. Det finns en möjlighet att öppna upp för lokala förhandlingar i branschavtalen, exempelvis när det gäller pensionsvillkor på företagsvillkor eller vinstdelning. Det är dock inte särskilt vanligt. Det normala är årliga förhandlingar, där metallindustrin brukar sätta en vägledande nivå under hösten.

Det finns ingen lagstadgad minimilön, men däremot finns nationellt kollektivavtalade överenskommelser om lägstanivåer. Dessa omfattar i stort sett alla arbetstagar eftersom kollektivavtalstäckningen är i princip heltäckande.

Förhandlade löner (Negotiated standard wage rate index)

	2018	2019	2020	Maj 2021
Årlig procentuell förändring	2,8	3,0	2,3	1,7

Källa: Negotiated standard wage rate index (oenb.at), Österrikes centralbank

4. Ekonomin i de jämförda länderna – analys

Norden och Nederländerna var först ut med att registrera i princip återställd produktionsnivå det andra kvartalet 2021 jämfört med före pandemin, medan det krävs att ekonomin tar rejäl fart i flera av de andra jämförda länderna för att uppnå detta. Det finns fortsatt lediga resurser i alla de länder där den samlade produktionen är återställd

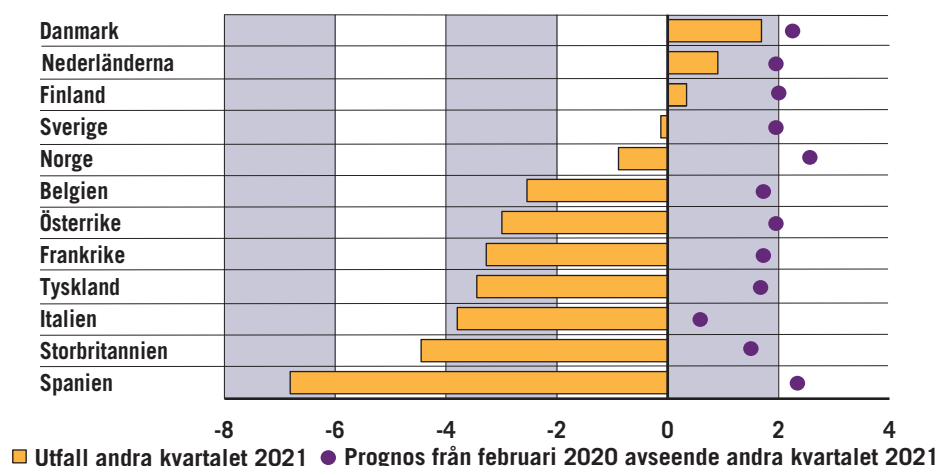
I detta kapitel analyseras den makroekonomiska utvecklingen under pandemin hittills för Sverige och 11 andra länder. En sammanfattning av analysen finns i kapitel 2.

4.1 Produktion och arbetade timmar

Jämfört med det fjärde kvartalet 2019 var BNP fortsatt mer än 2 procent lägre det andra kvartalet 2021 i 7 av de 12 länder som jämförs här (se **diagram 4.1** och **tabell A1** i appendix). I Spanien var BNP nästan 7 procent lägre än före pandemin. I de nordiska länderna samt i Nederländerna var skillnaderna i BNP jämfört med 2019 mindre än i övriga länder efter sex kvartal. I Sverige och i Finland var BNP-nivåerna i princip på samma nivå andra kvartalet, i Norge knappt en procent lägre och i Nederländerna knappt en procent högre. I Danmark hade däremot BNP ökat till en tydligt högre nivå jämfört med innan pandemin.

Utvecklingen av BNP fram till och med andra kvartalet 2021 är i nästan alla av länderna ännu inte tydligt förenlig med de prognoser som gjordes inför 2020 och 2021, då ingen räknade med den ekonomiska chock som covid-19 har kommit att innebära. I Danmark skilde sig BNP det andra kvartalet marginellt mot den prognos som lades för några år sedan. Den danska samlade produktionen kan därmed sägas vara den mest återhämtade. Det är emellertid inte uteslutet att den ekonomiska tillväxten under kommande kvartal kan tillta snabbare i flera av länderna än i Danmark, som tidigt uppnådde en internationellt sett hög vaccinationsgrad.

Diagram 4.1 BNP andra kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2019
Förändring i procent

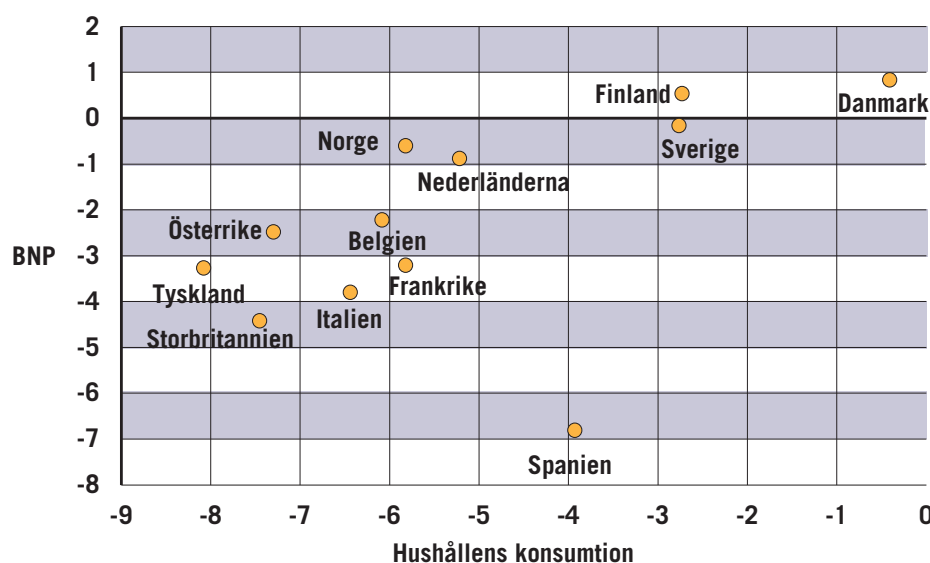

Anmärkning: Real BNP till baspris, säsongrensade och kalenderkorrigerade värden. Den beräknade prognosen är sex kvartals kumulativa utveckling baserat på helårsprognoser för 2020-2021 och kommer från "Winter Forecast 2020 (interim)", Europeiska kommissionen - Generaldirektorat för Ekonomi och finans (ECFIN).¹
Källor: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Eurostat och OECD.

1 Covid-19 noteras kort men antas vid tidpunkten för prognosen få små konsekvenser för de europeiska länderna: "At the current juncture, it is assumed that China's GDP will be hit mostly in the first quarter, with relatively limited global spillovers" (sidan 9).

I samband med mer eller mindre nedstängda samhällen har hushållens konsumtion minskat. Sambandet är inte perfekt, men ju mer konsumtionen har minskat desto mer har BNP fallit i de jämförda länderna (se **diagram 4.2**).² I de flesta av länderna var den privata konsumtionen på en tydligt lägre nivå det andra kvartalet 2021 än före pandemin. De tyska hushållens konsumtion har minskat mest, vilket bidragit till att BNP minskat mer än i exempelvis de nordiska länderna. I framför allt Danmark, Finland och Sverige har hushållens konsumtion bibehållit. I Nederländerna och Norge är nedgången något mindre än i de övriga sju länderna. I Norden och i Nederländerna har också BNP återhämtats mest sedan 2019.

Diagram 4.2 Förändring av hushållens konsumtion och av BNP
Kvartal 4 år 2019 – kvartal 2 år 2021. Procent

Anmärkning: Real BNP och konsumtion till baspris, säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.
Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Inte bara den inhemska hushållens konsumtion har betydelse för BNP-utvecklingen. Spanien har längst kvar till en återställd BNP, trots att fallet i hushållens konsumtion varit jämförelsevis måttligt. Det beror på att även utländska turisternas konsumtion gått ner. Beräkningsmässigt ingår utländska turisternas konsumtion i exporten enligt nationalräkenskaperna. Eftersom Spanien är ett av världens mest turismberoende länder bidrar en jämförelsevis kraftig exportnedgång till att BNP är långt ifrån återhämtad (se tabell A1 i appendix).

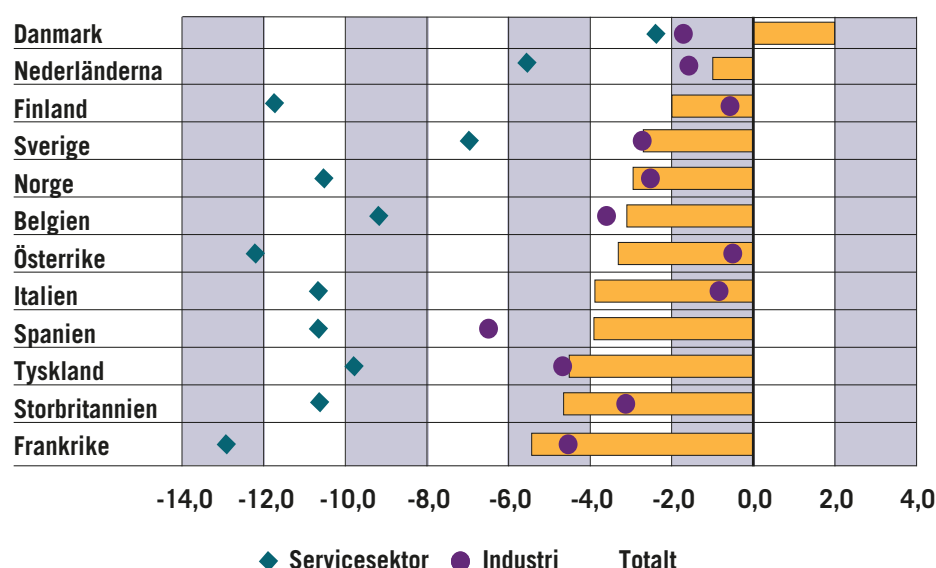
Utöver reducerad konsumtion har många BNP-fall en delförklaring i minskad utrikeshandel (se tabell A1 i appendix). I Sverige och i Nederländerna har exporten ökat, vilket har bidragit till internationellt sett god återhämtning av BNP, men i övriga länder var exportvolymerna reducerade det andra kvartalet 2021 jämfört med 2019. Även de tyska exportvolymerna har minskat under krisen, men till skillnad mot hushållens minskade konsumtion (se ovan) sticker inte exportnedgången ut internationellt. Det relativt milda fallet i Norges BNP har inte någon delförklaring i bibehållen export, utan i att importen minskat så mycket att nettoexporten ökat. Den minskade norska importen sammanfaller med att den norska kronan försvagats under pandemin. I Storbritannien har utrikeshandeln minskat kraftigt med starkt minskad nettoexport, men det är svårt att veta hur mycket av detta som beror på pandemin eller på brexit.

² Notera att sambandet mellan BNP och hushållens konsumtion inte är entydigt kausalt i någon riktning. Lägre BNP kan indikera lägre inkomster och därmed begränsning av konsumtionsutrymme, likaväl som att minskad konsumtion hämmar efterfrågan och produktionen.

Minskningen av efterfrågan har varierat i ekonomins olika delar. Den totala volymen faktiskt arbetade timmar har minskat märkbart, men med stora skillnader mellan olika branscher (se **diagram 4.3** och **tabell A2** i appendix). Under det andra kvartalet 2021 var den totala summan arbetade timmar i Danmark högre än det fjärde kvartalet 2019, men i Västeuropas fem största länder var de arbetade timmarna fortfarande 4–6 procent lägre än före pandemin. I övriga länder var summan upp till 3 procent lägre. De arbetade timmarna i industrin har minskat mest i fyra av de största länderna – Spanien, Tyskland, Storbritannien och Frankrike, medan förändringarna är små i exempelvis Finland.

Oavsett land har dock de arbetade timmarna i servicesektorn (handel, hotell och restaurang samt transport) minskat mest av alla branscher under pandemin. I Danmark var timmarna i servicesektorn mest återhämtade det andra kvartalet 2021, medan efterfrågan på arbete i denna del av ekonomin var fortsatt låg i övriga Norden och i de andra jämförda länderna.

Diagram 4.3 Arbetade timmar andra kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2019
Förändring i procent

Anmärkning: Säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.

Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer via Macrobond och egna beräkningar

4.2 Arbetsmarknad

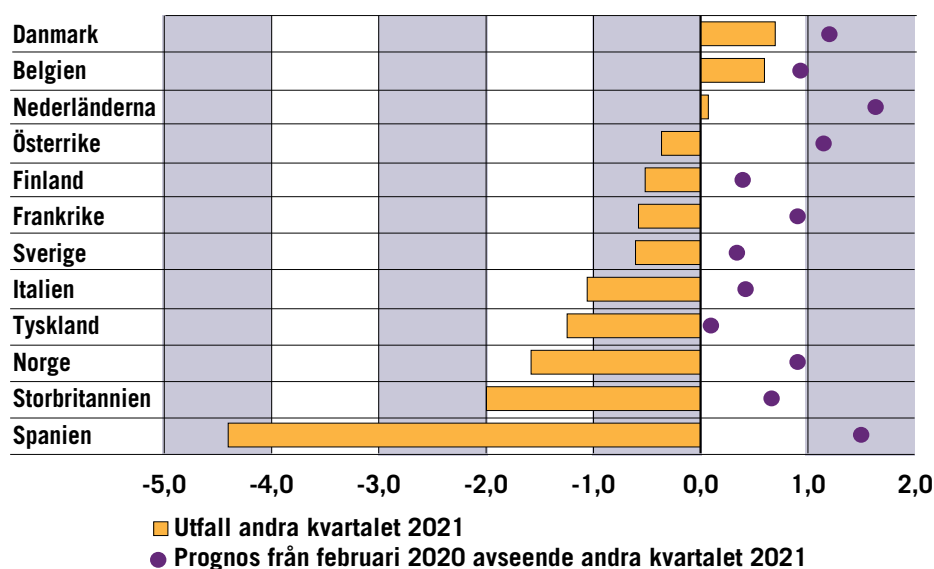
Det mest åskådliga sättet att jämföra utvecklingen mellan olika länder är att beskriva förändringar av det relativa arbetslösa, som beskriver andelen arbetslösa av arbetskraften i procent. På grund av omlagd statistik 2021 låter det sig inte göras. Vi studerar i stället andra indikatorer på hur arbetsmarknaden påverkats under pandemin (se rutan "Så har vi räknat" i kapitel 3).

Sysselsättningen var på en lägre nivå andra kvartalet 2021 i de flesta länder än vid årsskiftet 2019/2020, medan det var förväntat att den i de flesta länder skulle ha stigit med omkring 0,5–1,5 procent (se **diagram 4.4**). I alla länder har sysselsättningen stundtals fallit kraftigt. Särskilt personer med lös anknytning till arbets-

marknaden har varit utsatta både när det gäller uppsägningar och svårigheter att få anställning. Det andra kvartalet 2021 hade sysselsättningen ökat i Danmark och i Belgien, samt återställs i Nederländerna. I Storbritannien och i synnerhet Spanien, där även BNP har minskat mest (se diagram 4.1), har sysselsättningen minskat märkbart. I Sverige, liksom i Finland, Österrike och Frankrike har sysselsättningen minskat med omkring en halv procent, medan den minskat med drygt en procent i Norge, Tyskland och Italien.

Eftersom sysselsättningen normalt ska öka över tid med stigande befolkning räcker det alltså inte att den återgår till samma nivå som 2019 för att samma resursutnyttjande på arbetsmarknaden ska ha uppnåtts. Diagram 4.4 visar därför att det kommer krävas en stark sysselsättningsökning i många länder för att arbetsmarknaden ska återgå till läget före pandemin.

Diagram 4.4 Sysselsättning andra kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2019
Förändring i procent

Anmärkning: Sysselsättning enligt respektive lands nationalräkenskaper. Säsongrensade och kalenderkorrigerade värden. Den beräknade prognosen är sex kvartals kumulativa utveckling baserat på helårsprognoser för 2020-2021 och kommer från "Winter Forecast 2020 (interim)," Europeiska kommissionen -Generaldirektorat för Ekonomi och finans (ECFIN).
Källor: Eurostat, ONS, Europeiska kommissionen (DC-FIN), OECD och egna beräkningar.

Jämförelser av sysselsättningsutvecklingen mellan olika länder är osäkra under pandemin. De ekonomiska åtgärder som vidtagits i flera länder (korttidsarbete, permitteringsstöd, direkta hushållsersättningar, et cetera) har haft varierande profil och omfattning. Exempelvis kan många ha fått gå ner mycket i tid, men samtidigt behållit anställning med skyddade lönenivåer. Det gör det svårt att statistiskt mäta och med hög precision jämföra den underliggande riktningen för sysselsättningen. Att sysselsättningen ser ut att ha minskat i nästan alla länder trots åtgärderna är dock en klar indikation på att pandemin medfört en reell lågkonjunktur på arbetsmarknaden. Att den totala efterfrågan på arbetskraft verkligen har minskat bekräftas av det totala antalet arbetade timmar, som inte påverkas lika mycket av åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen, är färre än innan pandemin (se avsnitt 2.3).³

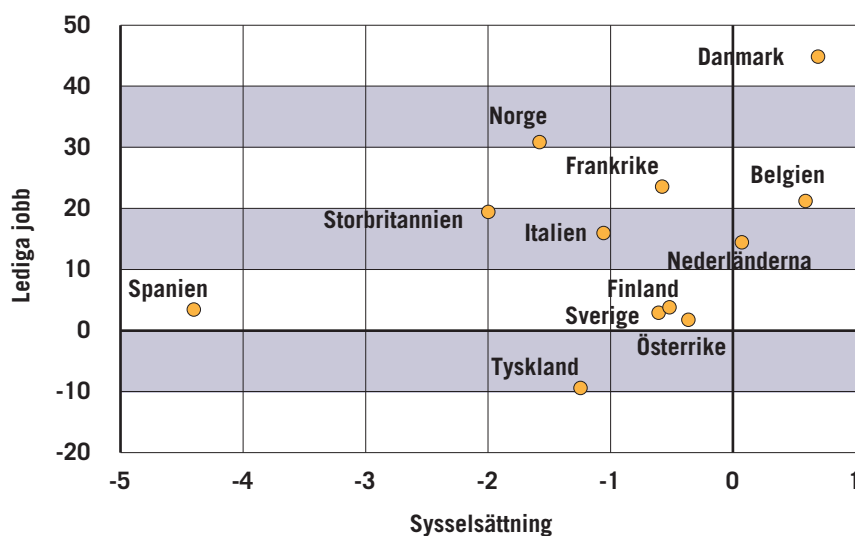
3 Danmark utgör ett undantag. Timmarna hade ökat det andra kvartalet 2021 jämfört med det fjärde kvartalet 2019.

Trots att sysselsättningen minskat eller endast ökat svagt var de lediga jobben klart fler i de flesta länder det andra kvartalet jämfört med fjärde kvartalet 2019 (se **diagram 4.5** och **tabell A3** i appendix). Det indikerar en matchningsproblematik där det är osäkert om arbetskraften är anpassad till de jobb som finns att söka efter pandemin. Det finns en del som talar för att tillgången på lediga jobb är tillfälligt förhöjd eftersom många arbetsgivare kan ha avvaktat med att ny- eller återanställa under pandemin. I Danmark kom vaccinationsgraden tidigt upp i höga nivåer och redan under våren 2021 kunde många verksamheter öppna upp tidigare än i många andra länder, vilket troligen bidrog till att antalet lediga jobb steg med över 40 procent.

I några länder har antalet sysselsatta minskat jämförelsevis mycket, samtidigt som de lediga jobben ökat märkbart, exempelvis i Storbritannien och i Norge. I båda dessa länder har det rapporterats om svårigheter att få tag på personal i samband med att ekonomierna öppnar upp igen. I Storbritanniens fall har det även att göra med att tillgången på den arbetskraft som underlättades av det tidigare EU-medlemskapet nu är kraftigt reducerad.

Diagram 4.5 Förändring av lediga jobb och antal sysselsatta mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021

Procent

Anmärkning: Sysselsättning enligt respektive lands nationalräkenskaper. Säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.
Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer via Macrobond och egna beräkningar

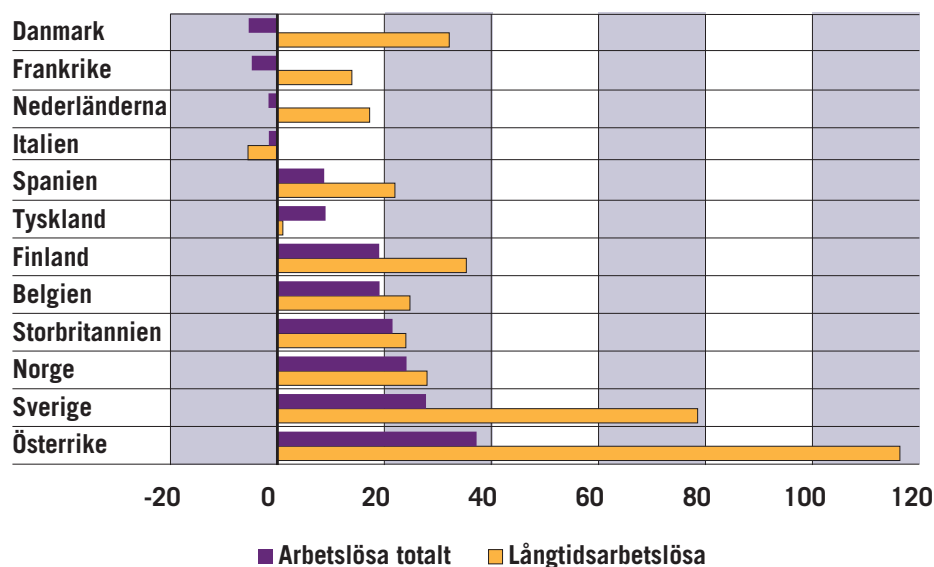
Antalet arbetslösa har stigit i de flesta länder under pandemin och näst mest i Sverige (se **diagram 4.6**). Denna förändring ger dock inte hela bilden av hur arbetsmarknaden har förändrats. I samband med minskad sysselsättning ökar antalet arbetslösa om antalet individer som söker arbete blir fler. Ökningen motverkas dock av att nya individer på arbetsmarknaden eller tidigare arbetslösa börjar studera eller vänta in en bättre arbetsmarknad i stället för att söka arbete. De räknas då inte som arbetslösa. Eftersom sysselsättningen minskat eller stigit svagt kan det minskade antalet arbetslösa i några länder tyda på att många inte börjat söka, eller inte längre söker, arbete under det andra kvartalet 2021.

Antalet arbetslösa har ökat jämförelsevis måttligt i Spanien jämfört med i de andra länderna, men arbetsmarknaden kan ändå sägas vara den mest försämrade. Som nämndes ovan har sysselsättningen minskat mest och de lediga jobben ökat lite (se diagram 4.4). Arbetslöshetsnivån var nästan 16 procent det andra kvartalet och därmed klart högst i denna jämförelse (se **tabell A3** i appendix).

Stödåtgärder som korttidsarbete har i huvudsak riktats till tillsvidareanställda och arbetslösheten har under pandemin framför allt ökat bland personer med svag anknytning till arbetsmarknaden och som har svårigheter att etablera sig. Det visar sig bland annat genom att den grupp som redan sökt jobb under lång tid (mer än 1 år) utan att få en anställning har ökat kraftigt (se **diagram 4.6**). Särskilt i Sverige och i Österrike har antalet långtidsarbetslösa ökat kraftigt – 80 procent fler i Sverige och 116 procent fler i Österrike. Även i några av de länder där arbetslösheten totalt minskat har de långtidsarbetslösa blivit fler under pandemin. De som redan är långtidsarbetslösa före en ekonomisk kris riskerar att hamna ”sist i kön” när den bryter ut, eftersom mer etablerade individer tillkommer bland de arbetssökande när ekonomin försämras.

Diagram 4.6 Förändring av antalet arbetslösa respektive långtidsarbetslösa mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021

Procent

Anmärkning: Långtidsarbetslösa avser individer som varit arbetslösa i minst 1 år. Säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.

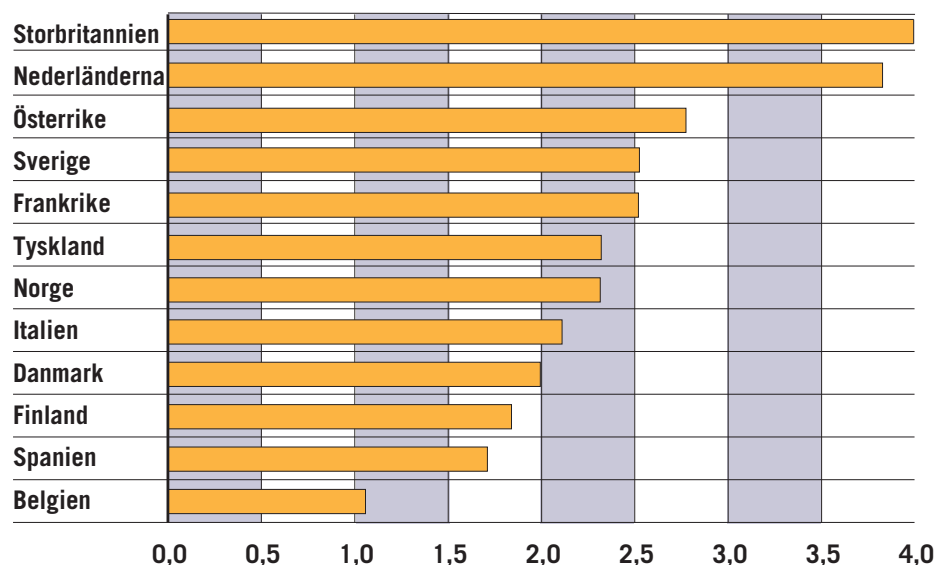
Källor: Eurostat, nationella statistikbyråer via Macrobond och egna beräkningar.

4.3 Löner

I Sverige har den genomsnittliga lönen ökat med 2,5 procent (omräknat till årstakt) under pandemin enligt Labour Cost Index (se **diagram 4.7**), vilket är samma takt som lönerna ökat med under flera år före pandemin. I flera av länderna har löneökningstakten legat på liknande nivå. Lönernas utveckling är dock svåranalyserad under pandemin. För det första påverkar snabba förändringar i sammansättningen av de anställda starkt den genomsnittliga timlönenivån. Därmed påverkas

statistiken över lönevecklingen så att det underliggande lönetrycket blir svårt att skönja (se även fördjupningsrutan ”Snabba förändringar på arbetsmarknaden påverkar lönestatistiken” i kapitel 2). För det andra har många länder i Europa infört olika typer av krisåtgärder som korttidsarbete så att månadsinkomsterna skyddats trots att vissa anställda gått ned i arbetstid. Det gör att de uppmätta timlönerna ökar kraftigt för dem som korttidsarbetet omfattar och beroende på omfattningen kan det få stort genomslag i lönestatistiken. I Sverige hålls dock sådana effekter utanför den officiella lönestatistiken.

Diagram 4.7 Löneökning kvartal 4 2019–kvartal 2 2021, omräknad till procentuell årstakt
Procent

Anmärkning: Baserat på lönekomponenten i Labour Cost Index (LCI). Sammansättningseffekter och stödåtgärder under pandemin har påverkat statistiken.
Källa: Eurostat.

Med högfrekvent individstatistik över individuella timlöner går det att justera för sammansättningseffekterna under pandemin för att analysera den underliggande löneutvecklingen. Det är dock inte något som tas fram i majoriteten av Europas länder, inte heller i Sverige. Lönestatistiken i USA möjliggör dock detta och tydliggör att lönerna utvecklas klart annorlunda om hänsyn tas till att det i hög grad är lågavlönade som har lämnat arbetsmarknaden under pandemin (se kapitel 5).

De långsammaste löneökningarna fram till och med andra kvartalet 2021 uppmättes i Belgien. Löneökningstakten är där till stor del påverkad av statliga beslut.⁴ I Spanien har timlönerna ökat ungefär lika snabbt under pandemin som strax innan, dock långsammare än i 10 av de andra 11 länderna. I Nederländerna har lönerna ökat näst snabbast, men det är till stor del en statistisk effekt av att korttidsarbete har påverkat statistiken.⁵ I Storbritannien har timlönerna ökat ännu snabbare, vilket utöver korttidsarbete även tycks bero på sammansättningseffekter.⁶

4 “Low wage growth in the euro area: main conclusions from the ESCB Wage Expert Group with a focus on Belgium”, ur Economic review December 2019, Belgiska centralbanken, December 2019. Regeringen har tidigare (2014–2017) hållit nere löneökningstakten rejält för att öka konkurrenskraften

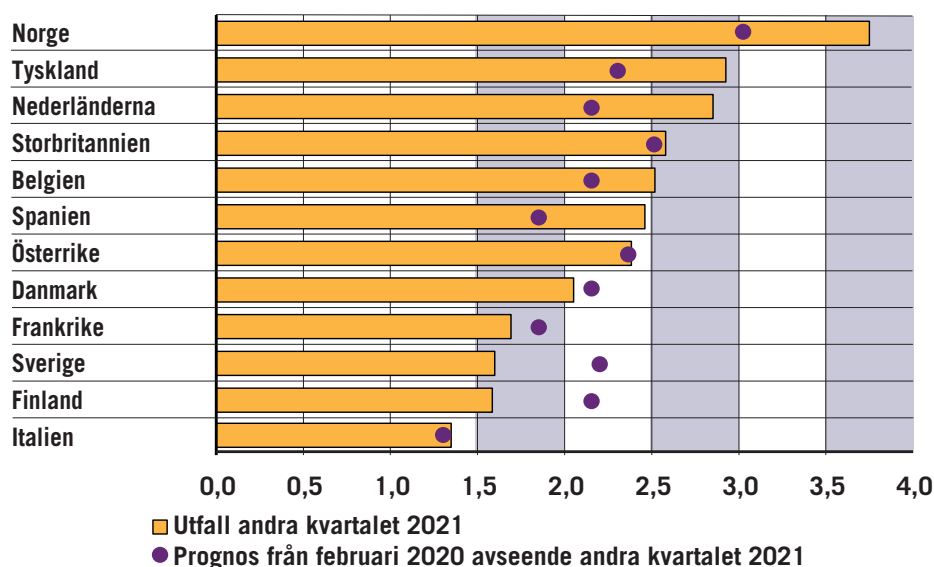
5 Se Business.gov.nl. 2021. Corona crisis: temporary emergency bridging measure NOW <https://business.gov.nl/subsidy/corona-crisis-temporary-emergency-measure-now/> (hämtad 2021-09-24).

6 Se s.32 i ”Monetary Policy Report August 2021”, Bank of England, augusti, 2021.

4.4 Inflation

Pandemin har påverkat såväl vad som konsumeras som priserna på olika varor och tjänster. Under pandemins inledning rasade den totala efterfrågan i ekonomin. Bland annat sjönk olje- och energipriserna kraftigt och det var av naturliga skäl inte lägligt att höja priser på andra varor eller tjänster gentemot konsumenterna. Under 2021 är efterfrågan mycket högre än under 2020 och till exempel energipriserna har återhämtats. Samtidigt kvarstår många utbudsproblem eller har så har nya leveransproblem tillkommit. En inledningsvis mycket låg ökningstakt av konsumentpriserna har därmed övergått till en betydligt högre takt på senare tid (se kapitel 5). Men den sammantagna prisökningen för helåret 2020 tillsammans med det första halvåret 2021 överensstämmer i många länder med de prognoser som gjordes före pandemins utbrott (se **diagram 4.8**).

Diagram 4.8 Konsumentpriser andra kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2019
Förändring i procent

Anmärkning: Harmoniserade konsumentpriser, säsongrensat. Den beräknade prognosen är sex kvartals kumulativa utveckling baserat på helårsprognoser för 2020-2021 och kommer från Winter Forecast 2020 (interim), Europeiska kommissionen-Generaldirektorat för Ekonomi och finans (ECFIN).

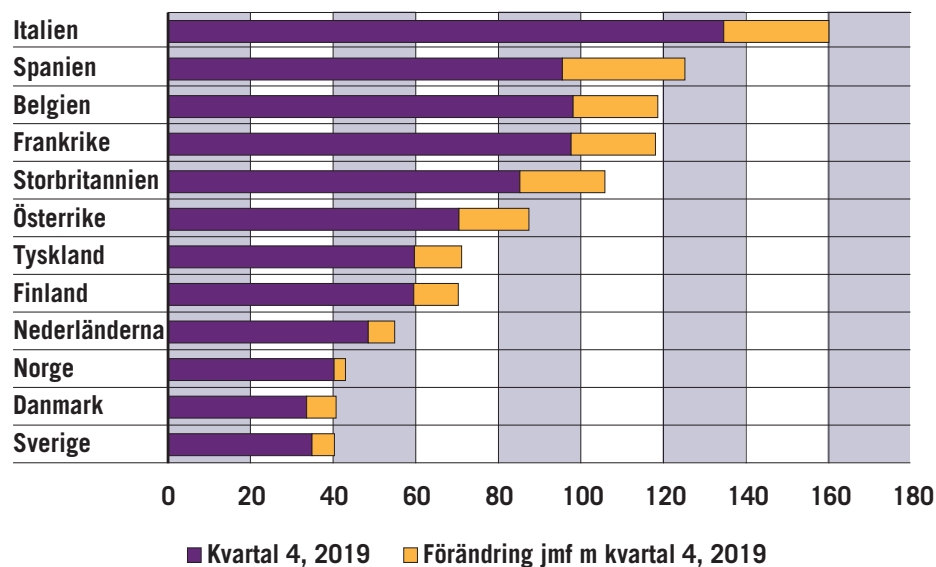
Källor: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Eurostat och OECD.

I Sverige och i Finland har priserna ökat långsamt i förhållande till prognoserna före pandemin. I övriga länder har inflationen utvecklats i linje med prognos eller något snabbare. I Norge har inflationen fram till andra kvartalet 2021 varit den högsta bland de jämförda länderna, vilket främst har att göra med att den försvagade norska kronan fördyrat importerade konsumentvaror. Även i Tyskland, Nederländerna och i Spanien har priserna under pandemin som helhet ökat snabbare än vad som prognostiserades.

4.5 Offentliga finanser

En ekonomisk kris minskar de offentliga intäkterna samtidigt som utgifterna ökar, och om den offentliga sektorn lånar till de ökade utgifterna kan skuldkvoten stiga kraftigt.⁷ Den offentliga skuldsättningen har också ökat snabbt i alla länder under pandemin (se **diagram 4.9**).

Diagram 4.9 Offentliga sektorns samlade skuld som andel av BNP (Maastrichtskuld) kvartal 1* Procent

Anmärkningar: Maastrichtskulden är den konsoliderade bruttoskulden i den samlade offentliga sektorn. Enligt ramverket i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt bör denna inte överstiga 60 procent av BNP. I det svenska finanspolitiska ramverket har ett riktmärke fastställts för Maastrichtskulden om 35 procent av BNP.

*Utfall för kvartal 2 är ännu inte publicerat.

Källa: Eurostat.

Hittills är skuldkvoternas uppgångar i linje med uppgångarna i samband med finanskrisen 2008–2010 och den efterföljande europeiska skuldkrisen. Innan pandemin bröt ut var de dock de offentliga skuldkvoterna fortfarande förhöjda sedan finanskrisen i ett antal länder. Skuldkvoterna har alltså ökat ytterligare under pandemin. Detta gäller Belgien, Spanien, Frankrike, Italien, Storbritannien samt i viss mån även Finland, även om skuldkvoten hade ökat till en lägre nivå jämfört med i de övriga nämnda länderna.

De länder där den ekonomiska aktiviteten minskat som mest under pandemin hade redan de högsta offentliga skulderna. I flera länder har de offentliga skulderna ökat med mer än 20 procent av BNP, i Spaniens fall nästan 30 procent. I början av 2021 uppgick den offentliga skulden till över 100 procent av BNP i Italien, Spanien, Frankrike, Belgien och Storbritannien,

I alla länder har skuldkvoterna ökat under pandemin, men i många länder hade skuldkvoterna dessförinnan normaliserats jämfört med finanskrisens högsta nivåer. De länder som klarat krisen bäst utifrån BNP-utvecklingen (Norden och Neder-

7 Den offentliga skuldkvoten är den totala bruttoskulden i den samlade offentliga sektorn som andel av BNP. Kvoten benämns ibland även Maastrichtskulden. Enligt ramverket i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt bör Maastrichtskulden inte överstiga 60 procent av BNP. I det svenska finanspolitiska ramverket har ett riktmärke fastställts för Maastrichtskulden om 35 procent av BNP.

länderna) hade de lägsta offentliga skuldkvoterna före krisen, något som även var fallet efter efter första kvartalet 2021. Före pandemin understeg den samlade offentliga skuldens andel av BNP 40 procent i Sverige, Norge och i Danmark. Skuldkvoten har ökat minst i Sverige och i Norge. Sverige hade tillsammans med Danmark den lägsta offentliga skuldandelen under årets inledning.

Även med god tillväxt och minskade offentliga utgifter kommer det att dröja lång tid innan den offentliga skuldandelen återgår till en mer normal nivå i de mest skuldsatta länderna. Det finns en risk för att detta leder till stigande räntor, vilket både leder till högre ränteutgifter och lägre ekonomisk aktivitet än vad som annars varit fallet. I bland annat Sverige är sådana risker jämförelsevis små under de kommande åren.

5. Ekonomi och löner i EU, USA och Kina

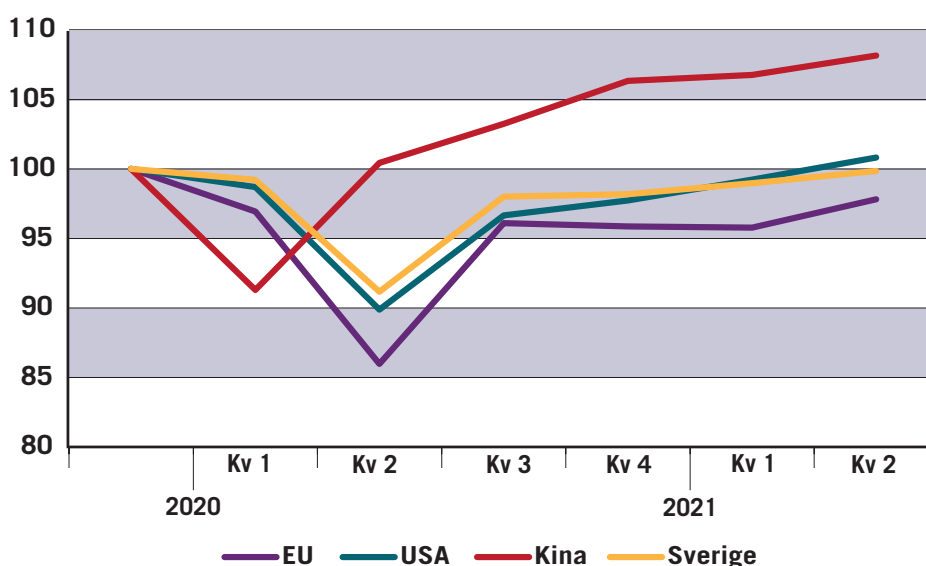
BNP har efter ett och halvt år med global pandemi i högre grad återhämtats i USA och i synnerhet i Kina än i EU. Pristrycket dämpades under pandemins inledning, men har tagit fart i samband med att ekonomin öppnat upp, särskilt i USA.

Löneutvecklingen har varit svåranalyserad, men det underliggande lönetrycket ser ut att ha varit måttligt under krisens första sex kvartal i såväl USA och Kina som i EU. USA och Kina har utöver EU stor vikt både för världsekonomin och för den svenska utrikeshandeln. I kapitel 2–4 har vi jämfört flera aspekter av ekonomin och lönebildningen mellan Sverige och 11 andra europeiska konkurrentländer. I detta kapitel visar vi mer översiktligt hur långt den ekonomiska återhämtningen kommit sedan pandemin bröt ut 2020 och hur prisbilden och lönerna har utvecklats, i USA, Kina och EU.

5.1 Produktion och prisbild

Covid-19 bröt ut i Kina innan pandemin spreds till resten av världen och myndigheterna vidtog kraftiga åtgärder som stängde ner ekonomin under stora delar av det första kvartalet 2020 (se **diagram 5.1**). I EU och i USA påbörjades de kraftigaste åtgärderna först från mitten av det första kvartalet och framåt och en mycket stark inbromsning skedde där i stället det andra kvartalet. Kraften i inbromsningen bland EU:s olika medlemsländer varierade, och exempelvis Sveriges nedgång liknade mer den i USA än den i EU som helhet (se mer i kapitel 2–4).¹ Efter ett och ett halvt år med en global pandemi var BNP i Kina åter på en nivå som följde samma tillväxttrend som rådde före pandemin. I USA var BNP det andra kvartalet 2021 åter på samma nivå som före krisen, men med fler lediga resurser. I EU som helhet hade BNP-nivån ännu inte återställts det andra kvartalet 2021.

Diagram 5.1 BNP
Index, 2019 kvartal 4 = 100

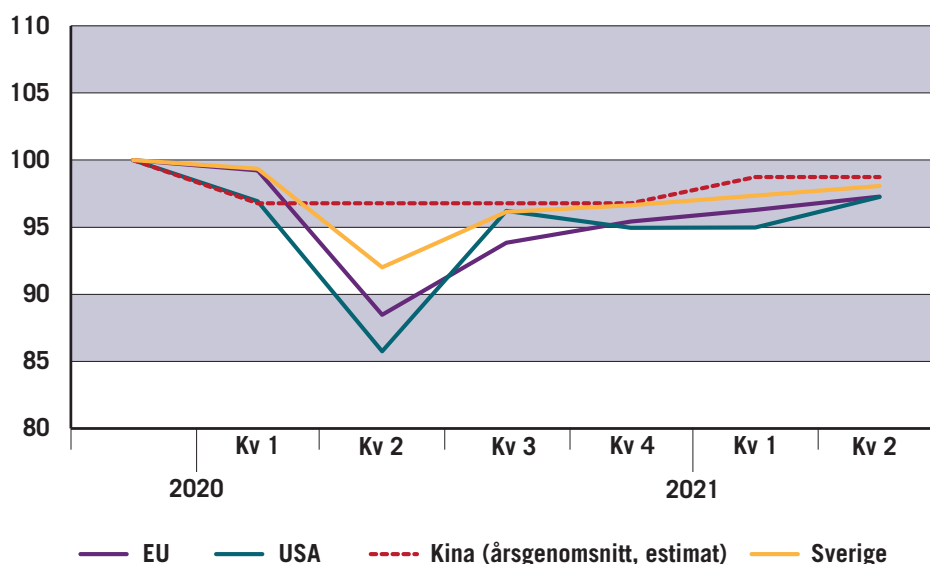

Anmärkningar: Fasta priser, kalender- och säsongsjusterade värden.
Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer.

¹ I Östeuropa var BNP drygt 2 procent högre kvartal 2 år 2021 jämfört med kvartal 4 år 2019. I de västeuropeiska länder som jämförs i de tidigare kapitlen hade BNP sammantaget något mer än för EU totalt. Tillväxten är dock strukturellt högre i Östeuropa än i Västeuropa, och hade därmed längre kvar till den tidigare tillväxtbanan det andra kvartalet än vad som fallet i Västeuropa (se tabell A6 i appendix).

Världens ekonomier är i de flesta fall ännu långt från återställda, trots att BNP-nivån kan vara det på sina håll. Något som visar detta är att volymen av faktiskt arbetade timmar ännu inte har återgått till samma nivå som före pandemin i något av de tre viktiga ekonomiska områden vi här fokuserar på (se **diagram 5.2**).

Diagram 5.2 Arbetade timmar
Index, 2019 kvartal 4 = 100

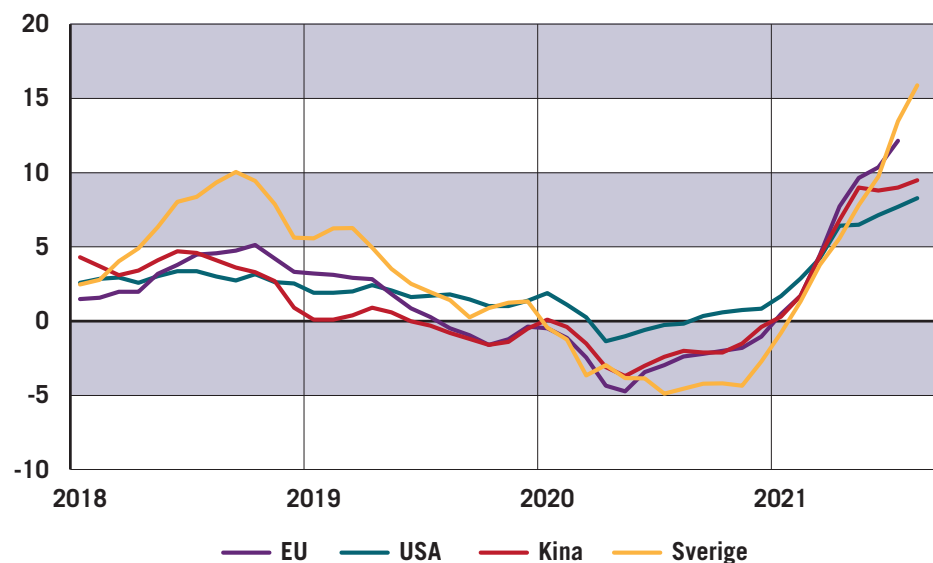
Anm: Kalender- och säsongsjusterade värden.

Källor: Conference board, OECD, Statistiska centralbyrån och U.S. Bureau of Labor Statistics.

Eftersom BNP har utvecklats starkare än de arbetade timmarna tyder detta på att arbetsproduktiviteten, det vill säga hur mycket som produceras per arbetad timme, har utvecklats positivt under pandemins första sex kvartal. En bidragande orsak är att tjänstebanscher har drabbats hårdare än varubanscher under pandemin. Detta har gjort att de arbetade timmarna minskat mer i branscher med i genomsnitt lägre arbetsproduktivitet. BNP, som mäter den totala produktionen, har på det viset drabbats mindre än de arbetade timmarna under pandemin. När de arbetade timmarna nu väntas öka snabbt i företräddelsevis tjänstebanscher, bidrar det troligen till att dämpa den samlade arbetsproduktivitetstillväxten framöver i världens ekonomier.

Under pandemins inledning 2020 stannade världshandeln av, energipriserna föll och producentpriserna dämpades i hela världen (se **diagram 5.3**). På senare tid har en stark efterfrågan mött ett utbud som kraftigt hämmas av olika leveransproblem som har uppstått efter den chockartade nedstängningen förra året. Detta har lett till ökade priser på olika insatsvaror, och även energipriserna har ökat snabbt jämfört med 2020. Sammantaget har detta lett till ett globalt fenomen med starkt ökande producentpriser under 2021.

Diagram 5.3 Producentpriser
Årlig procentuell förändring

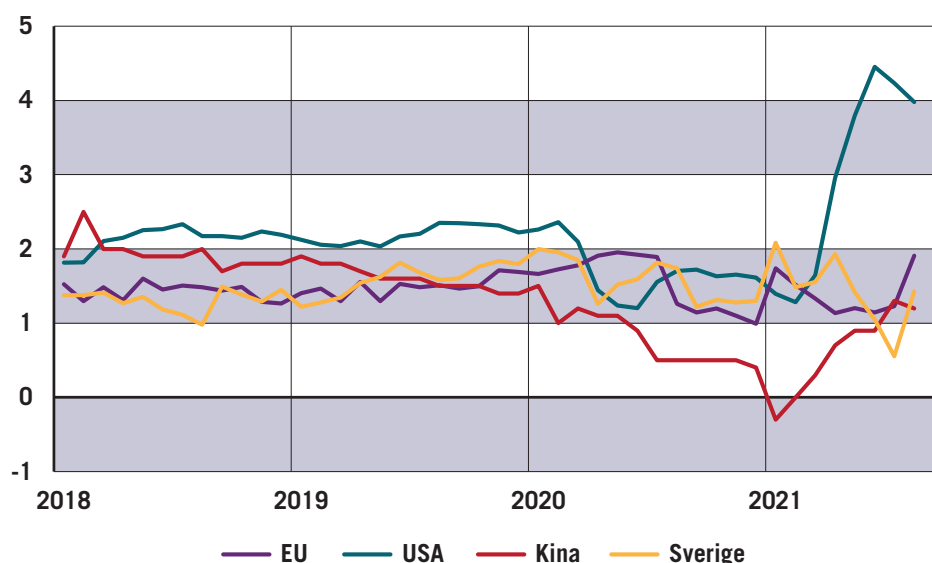

Anmärkning: Producentpriser enligt PPI.

Källor: China National Bureau of Statistics, Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics och Statistiska centralbyrån.

Företagen kompenserar sig inte nödvändigtvis genom att omedelbart höja priserna gentemot konsumenterna när producentpriserna stiger. Konsumentpriserna (exklusive energiprisförändringar) har inte börjat stiga lika kraftigt som producentpriserna i EU, Kina, eller i Sverige (se **diagram 5.4**). Konsumentpriserna i USA har förvisso ökat betydligt snabbare under 2021 än under de senaste decennierna. Det finns dock flera anledningar till detta utöver ökade producentpriser. Några av anledningarna är att konsumentpriserna dämpades snabbt under jämförelseperioden förra året, att staten betalat ut mycket generösa ekonomiska stöd till hushållen och att priset på begagnade bilar ökat kraftigt när utbudet reducerats till följd av de globala leveransproblemen. Jämfört med toppnoteringen i juni 2021 har den amerikanska inflationen även visat tecken på att avta i juli och augusti, det vill säga samtidigt som producentprisökningarna tilltar.

Diagram 5.4 Konsumentpriser exklusive energiprisförändringar
Årlig procentuell förändring

Källor: China National Bureau of Statistics, Eurostat och U.S. Bureau of Labor Statistics.

En indikation på att stigande producentpriser inte alltid spiller över på konsumenterna är att de svenska producentpriserna kunde öka med över 10 procent under 2018 utan att det medförde märkbart stigande inflation (se diagram 5.3 och diagram 5.4). I en fördjupning från Riksbankens penningpolitiska rapport i juli 2021 beskrivs det historiska sambandet vara svagt mellan råvarupriser, fraktkostnader och de sammantagna konsumentpriserna, även om priserna på vissa varugrupper kan påverkas märkbart under perioder. Fortsätter leveransproblemen, och därmed förhöjda producentpriser, en längre tid riskerar dock en mer varaktig prisuppgång märkas av för flera produktgrupper och för de totala konsumentpriserna.

Konsumentpriserna har börjat ta fart igen även utanför USA, särskilt om stigande energipriserna får ingå i inflationsmättet. Energiprisernas uppgångar brukar dock ofta betraktas som tillfälliga, och ännu har inte stigande prisutfall lett till påtagligt höjda inflationsförväntningar bland exempelvis de svenska parterna på arbetsmarknaden eller bland expertbedömare i USA och EU.

Priser på insatsvaror och energi går oftast upp och sedan ner, och bidrar därför inte till det långsiktiga, underliggande pristrycket i ekonomin. Det nominella priset på arbetsinsatsen (det vill säga löner) ökar däremot regelmässigt och ihållande i ekonomins alla delar. Det gör löneutvecklingen till den kanske viktigaste faktorn på kostnadssidan för att ett varaktigt pristryck i ekonomin ska uppstå.

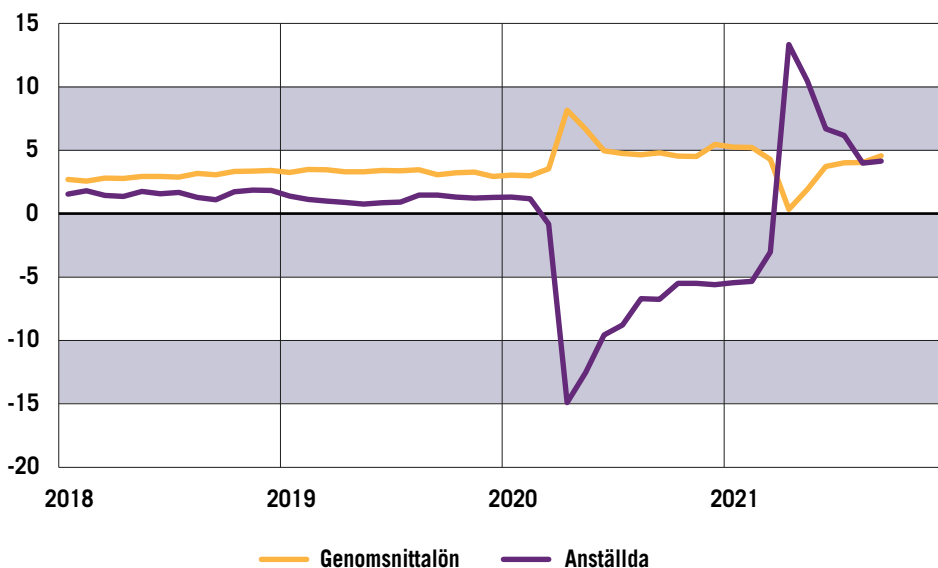
5.2 Löneutveckling

Snabba strukturella förändringar under pandemin har påverkat statistiken över löneutvecklingen (se fördjupningsruta i kapitel 2). För att förstå den underliggande, mer prispåverkande, löneutvecklingen bör därför det huvudsakliga måttet på löneutveckling kompletteras med alternativa mått som inte påverkas lika mycket av kortsiktiga strukturella förändringar.

5.2.1 USA

Löneutvecklingen i USA är på senare tid starkt påverkad av snabba strukturförändringar på arbetsmarknaden (se fördjupningsruta i kapitel 2). När antalet anställda minskade dramatiskt i USA våren 2020, steg den årliga löneökningstakten till över 8 procent (se **diagram 5.5**). Under våren 2021 har antalet anställda ökat lika dramatiskt jämfört med våren året innan och då stannade löneökningstakten av till 0 procent. Även om förändringarna på arbetsmarknaden inte längre är lika extrema som under pandemins mest intensiva fas riskerar analyser att leda fel.

Diagram 5.5 Genomsnittslön och antalet anställda i USA
Årlig procentuell förändring

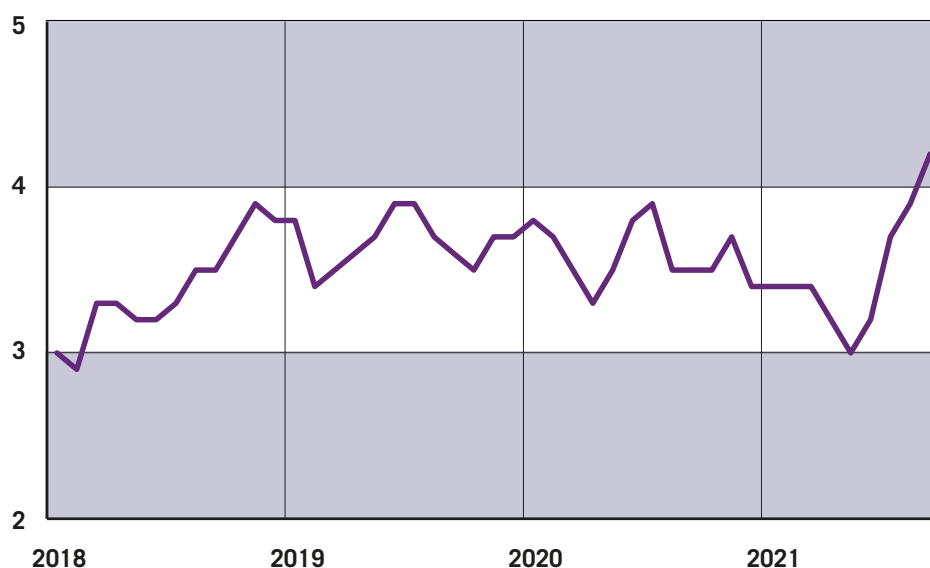

Källa: Bureau of Labor Statistics.

Ett alternativt mått på den amerikanska löneutvecklingen där snabba sysselsättningsförändringar är bortrensade kan ses i **diagram 5.6**, som visar medianen av de årliga *individuella* löneökningarna. Måttet sammanfattar löneökningen bland de individer som är anställda vid två mättillfällen, det vill säga utan att nyanställda eller uppsagda har inverkan på ökningstakten. Löner för redan anställda påverkas i regel långsamt av konjunkturförändringar, till stor del beroende på att de flesta förhandlar om ny lön en gång per år och det kan dröja mellan en ekonomiska nedgång och ett efterföljande lönerevisionstillfälle. Av diagram 5.6 framgår att löneökningstakten rensat för strukturförändringar nästan inte påverkades alls under den ekonomiska turbulensen 2020 och att en viss dämpning skett först under loppet av 2021. Efter sommaren 2021 har dock löneökningarna bland identiska individer tagit fart igen. Det kan bero på att det är brist på arbetskraft när ekonomin öppnar upp vilket förbättrar förhandlingsläget. Det kan även bero på att många företag väntat med att förhandla om löner till pandemin börjar klinga av och att en viss kompensation för detta börjar göra sig gällande.

Uppväxlingen av den amerikanska löneökningstakten är i alla händelser inte anmärkningsvärd i förhållande till åren före pandemin, men då rådde å andra sidan en ihållande högkonjunktur.

Diagram 5.6 Individuell löneökning (median) i USA
Årlig procentuell förändring

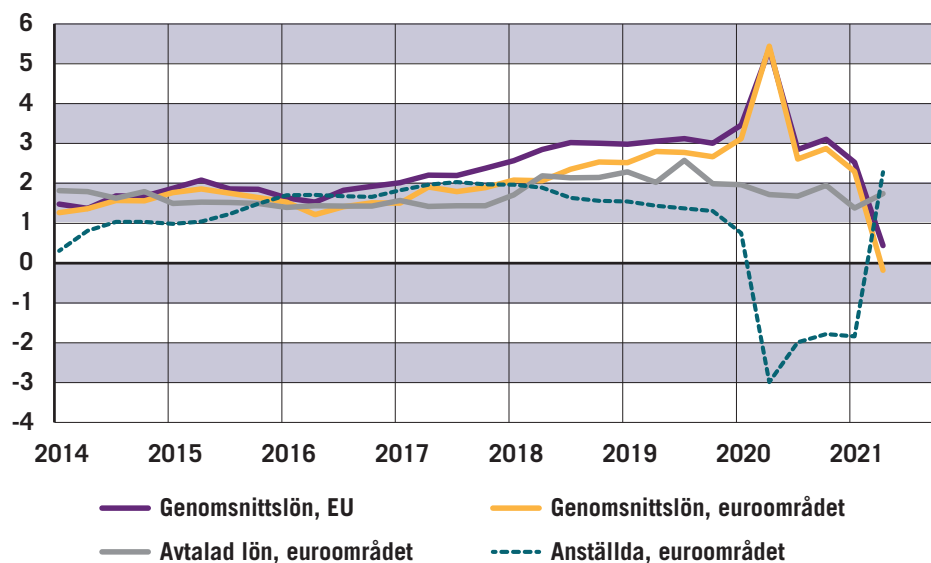

Källor: Bureau of Labor Statistics och Federal Reserve Bank of Atlanta

5.2.2 EU

Liksom i USA har genomsnittslönen i euroområdet påverkats av en snabbt förändrad sammansättning av anställda, med de allvarigaste konsekvenserna bland unga och i tjänstebranscher med lägre lönenivåer (se fördjupningsruta i kapitel 2). Det andra kvartalet 2020 föll sysselsättningen kraftigt i EU och i Euroområdet (se **diagram 5.7**). Särskilt unga och andra med svag anknytning till arbetsmarknaden drabbades. Eftersom dessa anställda i genomsnitt har lägre löner än andra ökade genomsnittslönen kraftigt jämfört med motsvarande kvartal 2019. Antalet anställda det andra kvartalet 2021 ökade snabbt jämfört med motsvarande kvartal 2020 och även en stor del av uppgången består av unga och anställda i servicesektorn. Effekten på den årliga löneökningstakten blev därför den omvända mot i pandemins initiala skede, det vill säga den årliga löneökningstakten stannade in helt eller var till och med marginellt negativ i euroområdet.

Diagram 5.7 Löneutvecklingen i EU och i euroområdet
Årlig procentuell förändring

Källor: ECB och Eurostat.

Det grundläggande lönetrycket i euroområdet är därmed svårt att analysera med hög säkerhet, så länge förändringarna på arbetsmarknaden är så pass snabba och sker bland grupper med en profil som skiljer sig från arbetskraften i stort. I kapitel 4 visade vi att lönerna ökat i måttlig takt hittills under pandemin i de flesta av Sveriges konkurrentländer, men det är fortsatt stora förändringar på arbetsmarknaden som gör det svårt att med säkerhet bedöma hur lönerna påverkats.

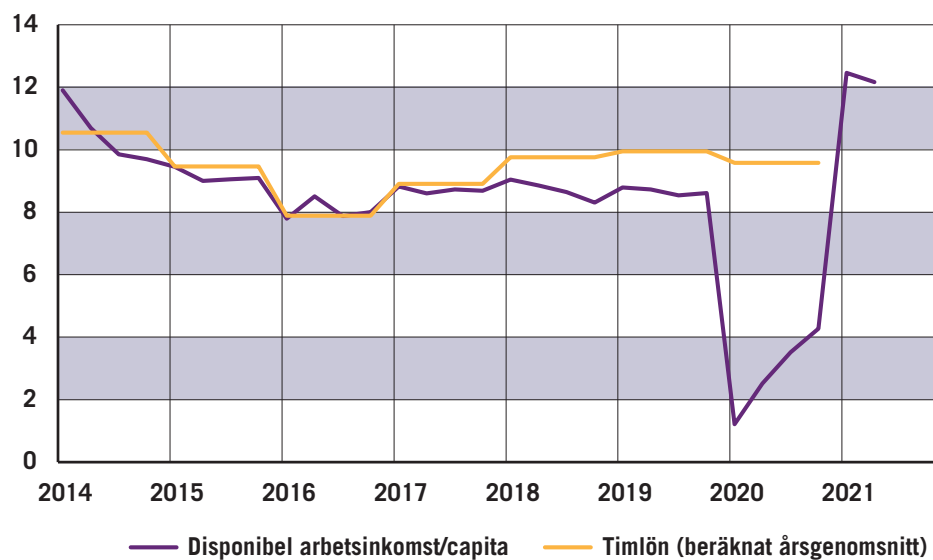
Något som kan ge en indikation på den underliggande löneökningstakten och förhandlingspositionerna, och som inte påverkas av sammansättningen anställda, är centralt förhandlade löneökningstakter. Enligt ECB:s sammanvägda indikator över centralt avtalade löneökningar i Euroområdet dämpades dessa under loppet av 2020–2021 jämfört med 2018–2019, då ökningstakten var cirka 2 procent per år i genomsnitt (se diagram 5.7). Under 2021 uppgår den centralt avtalade löneökningstakten till ca 1,5 procent, vilket är samma genomsnittliga takt som under perioden 2014–2018.

5.2.3 Kina

Den genomsnittliga disponibla löneinkomsten fördelat på varje kinesisk medborgare har sedan 2014 ökat med 8–10 procent per år (se **diagram 5.8**). Liksom i andra länder minskade de arbetade timmarna i Kina i samband med pandemin (se diagram 5.2). De genomsnittliga arbetsinkomsternas ökningstakt minskade drastiskt men var fortsatt positiva under 2020, trots att antalet arbetade timmar alltså minskade. Under första halvan av 2021 har ekonomin återhämtats snabbt, och de genomsnittliga arbetsinkomsterna har ökat till följd av detta. Utslaget per arbetad

timme verkar dock den kinesiska lönetillväxten endast ha dämpats något under pandemin enligt en beräkning.² Även i den kinesiska ekonomin verkar alltså lönerna förändras långsamt trots stora omslag i ekonomin.

Diagram 5.8 Löneutvecklingen i Kina
Årlig procentuell förändring

Källa: China National Bureau of Statistics (NBS), Conference Board och egna beräkningar..

² Statistik över en genomsnittlig kinesisk timlön och dess utveckling tas inte fram av den kinesiska statistikmyndigheten. Inte heller det totala antalet arbetade timmar tas fram, men det finns uppskattningar från Conference Board. Genom att beräkna hur snabbt totala löneinkomster (något som statistikmyndigheten redovisar) utvecklas i förhållande till hur snabbt antalet timmar utvecklas kan ett mått på timlönens förändringstakt beräknas.

6. Appendix

Källor, underlag och utförligare tabeller till jämförelserna i kapitel 3.

Källor och underlag för beskrivning av den ekonomiska utvecklingen i kapitel 3

På vänstersidan av uppslagen i kapitel 3 finns en sammanfattning av hur den ekonomiska utvecklingen sett ut under pandemin i de olika länderna. Analysen utgår från data med i huvudsak Eurostat som källa, samt egna beräkningar, se fördjupningsrutan ”Så har vi räknat” i kapitel 3.

I vissa länder har utöver den egna analysen även nedanstående källor och underlag använts.

Belgien. Om att regeringen hållit ner löneökningstakten: se ”Low wage growth in the euro area: main conclusions from the ESCB Wage Expert Group with a focus on Belgium”, ur Economic review December 2019, Belgiska centralbanken, December 2019.

Finland. Statistiken över antalet lediga jobb baseras på Undersökning om lediga arbetsplatser, som ingår i Finlands officiella statistik (FOS). Den alternativa statistiken över lediga jobb kommer från Arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik över lediga arbetsplatser som anmälts till arbets- och näringsbyråerna av arbetsgivare. Åtkomst via finska Statistikcentralen (www.stat.fi).

Frankrike. Om att en lockdown i april höll nere aktiviteten i den franska ekonomin: se s. 72 i ”European Economic Forecast Spring 2021”, Generaldirektoratet för ekonomi och finans, Europeiska kommissionen (ECFIN), maj 2021.

Nederländerna. Om utländska turisternas konsumtion: se ”Economic developments and economic outlook, june 2021”, Nederländernas centralbank (DNB), juni 2021. Om korttidsarbete: Se Business.gov.nl. 2021. Corona crisis: temporary emergency bridging measure NOW.

Norge. Om lönetillväxten: se Pengepolitisk rapport 2|21, Norges Bank, 2021

Storbritannien. Om Brexit och utrikeshandel: se ”The impacts of EU exit and coronavirus (COVID-19) on UK trade in services: July 2021”, Office for National Statistics, juli, 2021. Om brist på personal, se s.33 i ”Monetary Policy Report August 2021”, Bank of England, augusti, 2021. Om lönetillväxt se s.32 i ”Monetary Policy Report August 2021”, Bank of England, augusti, 2021.

Österrike. Om ekonomiska satsningar på bland annat sjukvården, se ”Unprecedented fiscal (re)actions to ease the impact of the COVID-19 pandemic in Austria”, Monetary policy & the economy Q4/20-Q1/21, Österrikes centralbank, 2021. Om lönetillväxt, se Monetary Policy & The Economy Q2/21, Quarterly Review of Economic Policy, Österrikes centralbank, juli 2021.

Källor och underlag för beskrivning av lönebildningen och krishantering i kapitel 3 För samtliga länder:

- Eurofound's databas EurWORK European Observatory of Working Life, [Country profiles | Eurofound \(europa.eu\)](https://www.eurofound.europa.eu/country-profiles/)
- Eurofound's serie med working papers: *Working life in the COVID-19 pandemic 2020*. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/other/2021/working-life-in-the-covid-19-pandemic-2020>
- ETUI:s webdatabas worker-participation.eu <http://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Countries>
- OECD/AIAS ICTWSS database [OECD/AIAS ICTWSS database - OECD](https://www.oecd.org/iaias/ictwss/)

Därutöver har följande källor använts:

- Medlingsinstitutets årsrapport 2020 <https://www.mi.se/publikationer/arsrapport-for-2020/>
- Eichhorst Werner, Marx Paul, Rinne Ulf (2021) IZA COVID-19 Crisis Response Monitoring, The Second Phase of the Crisis. IZA [Crisis Response Monitoring – COVID-19 and the Labor Market \(iza.org\)](https://www.iza.org/publications/papers/11343/).
- Eurofound Covid -19 Policy watch, Database of national level responses [Jobsharing made more flexible - Eurofound COVID-19 EU PolicyWatch \(europa.eu\)](https://www.eurofound.europa.eu/policy-watch/)
- Eurofound Covid -19 Policy watch, Database of national level responses [Tripartite agreement on wage compensation in the private sector - Eurofound COVID-19 EU PolicyWatch \(europa.eu\)](https://www.eurofound.europa.eu/policy-watch/)
- Conceil Central de L'economique (2021) Rapport technique du secrétariat sur la marge maximale disponible pour l'évolution du coût salarial, https://www.ccecrb.fgov.be/dpics/fichiers/2021-01-27-11-00-16_doc210100fr.pdf
- Finlands finansministerium, Ekonomisk översikt, Hösten 2021, s. 54 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163514/VM_2021_52..pdf?sequence=6&isAllowed=y
- Italiens statistikbyrå, I. Stat. <http://dati.istat.it/Index.aspx?QueryId=35443&lang=en>
- Karlsson Nils och Björklund Martin (2021) Den finska kollektivavtalsmodellen i stopsleven, Ratio. <https://cms.ratio.se/app/uploads/2021/10/den-finska-kollektivavtalsmodellen-i-stopsleven.pdf>
- Larsson Erik (2021) Strejkvåg väntas då Finland testar svenskt industriavtal, *Tidningen Arbetet*, 2020-01-15 <https://arbetet.se/2020/01/15/strejkvag-vantas-da-finland-testar-svenskt-industriavtal/>
- Nationalbanken [ANALYSE Nr. 15 Dansk økonomi er på vej mod mild højkonjunktur.pdf \(nationalbanken.dk\)](https://www.nationalbanken.dk/~/media/2021/01/15/ANALYSE_Nr_15_Dansk_ekonomi_er_paa_vej_mod_mild_hojkonjunktur.pdf) s. 9
- Statistics Netherlands <https://www.cbs.nl/en-gb/figures/detail/82838ENG>
NOU 2021:5 Grunlaget for inntektsoppgjørene 2021, s 144ff, s. 10 [NOU 2021: 5 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/no/medieoppgaver/2021/05/nou-2021-5-regjeringen.no)
- Tyska Bundesbank Monthly Report August 2021 s. 72 <https://www.bundesbank.de/resource/blob/873542/d0180fe9329a7a4087633a0271719f75/mL/2021-08-monatsbericht-data.pdf>
- The National Minimum Wage in 2020 - GOV.UK ([www.gov.uk](https://www.gov.uk/government/publications/national-minimum-wage-in-2020))
- Österrikes centralbank [Negotiated standard wage rate index \(oenb.at\)](https://www.oenb.at/en/press-releases/2021/08/11/negotiated-standard-wage-rate-index)

Jämförande tabeller över den makroekonomiska utvecklingen mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021

Innehållet i tabell A1–A5 är färgkodat på samma sätt som tabellerna i kapitel 3.

- **Blåmarkering** = högsta eller näst högsta värde bland de 12 jämförda länderna.
- **Rödmarkering** = lägsta eller näst lägsta värde bland de 12 jämförda länderna.
- För arbetslöshet och offentlig skuld är färgerna de omvända

Tabell A1 BNP från användningssidan. Förändring mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021
Procent

	BNP	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Import
Sverige	-0,2	-2,8	1,4	2,6	2,1	1,7
Danmark	0,8	-0,4	2,5	13,2	-6,1	-3,9
Finland	0,3	-2,6	4,8	1,1	-6,6	-5,2
Norge	-0,6	-5,8	3,9	-5,6	-0,9	-12,6
Tyskland	-3,3	-8,1	5,4	-0,6	-3,3	-2,2
Österrike	-2,5	-7,3	9,1	3,5	-4,4	-1,6
Belgien	-2,2	-6,1	5,3	2,1	0,6	-0,1
Nederländerna	-0,9	-5,2	3,2	-1,8	1,0	-1,6
Frankrike	-3,2	-5,8	1,2	1,4	-9,5	-5,8
Italien	-3,8	-6,4	1,8	4,9	-4,5	-2,5
Spanien	-6,8	-3,9	5,2	-9,3	-17,1	-8,0
Storbritannien	-4,4	-7,5	8,0	-4,8	-21,5	-14,4

Anmärkningar: BNP i fasta priser. Säsongs- och kalenderkorrigerade värden. Tabellinnehållet beskrivs närmare i fördjupningsrutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

Källor: Eurostat, Office for National Statistics (Storbritannien) och egna beräkningar.

Tabell A2 Timmar efter bransch. Förändring mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021
Procent

	Totalt	Industri	Bygg	Service	Tjänster	Övrigt
Sverige	-2,7	-2,8	-4,7	-7,0	0,4	-0,9
Danmark	2,0	-1,7	7,9	-2,4	4,4	3,6
Finland	-2,0	-0,6	-2,2	-11,8	3,6	0,1
Norge	-2,9	-2,5	-3,3	-10,6	-4,1	1,2
Tyskland	-4,5	-4,7	-0,4	-9,8	-3,9	-2,0
Österrike	-3,3	-0,5	2,9	-12,2	-0,7	0,1
Belgien	-3,1	-3,6	-1,0	-9,2	-2,5	0,2
Nederländerna	-1,0	-1,5	-1,7	-5,6	0,8	1,3
Frankrike	-5,4	-4,5	2,9	-12,9	-2,4	-4,4
Italien	-3,9	-0,9	6,0	-10,7	-0,1	-3,9
Spanien	-3,9	-6,5	1,1	-10,7	-1,2	0,9
Storbritannien	-4,6	-3,1	-6,4	-10,0	-1,8	-2,7

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerade värden om inte annat anges. Tabellinnehållet beskrivs närmare i fördjupningsrutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

Källor: Eurostat, Office for National Statistics (Storbritannien) och egna beräkningar.

Tabell A3 Indikatorer för arbetsmarknaden. Förändring mellan kvartal 4 2019 och kvartal 2 2021 om inte annat anges

Procent

	Sysselsatta	Arbetslösa	Långtids- arbetslösa	Arbetslöshet, nivå andra kvartalet 2021	Lediga jobb
Sverige	-0,6	27,6	78,6	9,0	1,9
Danmark	0,7	-5,3	32,1	5,0	44,9
Finland	-0,5	20,7	35,3	8,0	-1,0
Norge	-1,6	24,1	28,0	4,8	34,4
Tyskland	-1,2	9,0	1,0	3,7	-12,5
Österrike	-0,4	37,2	116,3	6,6	6,4
Belgien	0,6	19,1	24,8	6,5	18,3
Nederländerna	0,1	-1,7	17,2	3,3	15,5
Frankrike	-0,6	-4,8	13,9	8,0	23,6
Italien	-1,1	-1,6	-5,5	9,8	16,0
Spanien	-4,4	8,7	22,0	15,4	1,3
Storbritannien	-2,0	21,5	24,0	4,7	19,4

Anmärkningar: Säsongs- och kalenderkorrigerade värden. 1) Antalet sysselsatta enligt respektive lands nationalräkenskaper. 2) Antal arbetslösa i åldern 15-74 år enligt respektive lands arbetskraftsundersökningar (LFS). Förändringar av sysselsättningsgraden och den relativa arbetslösheten enligt respektive lands officiella arbetsmarknadsstatistik utgår i denna jämförelse till följd av ett EU-gemensamt tidsseriebrott 2020/2021. Tabellinnehållet beskrivs närmare i fördjupningsrutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

Källor: Eurostat, Office for National Statistics (Storbritannien) och egna beräkningar.

Tabell A4 Löner och priser. Förändring mellan kvartal 4 år 2019 och kvartal 2 år 2021

Procent

	Timlön	Arbetskostnad per timme	Konsumentpris- index	Varupriser	Tjänstepriser
Sverige	3,8	3,0	1,6	0,5	3,2
Danmark	3,0	5,3	2,1	1,3	2,9
Finland	2,8	2,3	1,6	0,9	2,5
Norge	3,5	3,5	3,8	3,4	4,1
Tyskland	3,5	3,5	2,9	2,7	2,8
Österrike	4,2	4,7	2,4	1,7	3,1
Belgien	1,6	1,7	2,5	2,3	2,6
Nederländerna	5,7	3,3	2,9	1,8	4,2
Frankrike	3,8	3,1	1,7	1,3	2,1
Italien	3,2	2,3	1,3	1,2	1,5
Spanien	2,6	3,1	2,5	3,4	0,9
Storbritannien	6,0		2,6	1,9	3,1

Anmärkning: säsongs- och kalenderkorrigerade värden om inte annat anges. Tabellinnehållet beskrivs närmare i fördjupningsrutan "Så har vi räknat" på sidan 17.

Källor: Eurostat och Office for National Statistics.

Tabell A5 Offentliga finanser första kvartalet 2021
Procent av BNP

	Maastichtskuld, nivå	Maastichtskuld, förändring mot kvartal 4, 2019	Offentligt finansiellt sparande
Sverige	40,3	5,4	-1,9
Danmark	40,7	7,1	0,3
Finland	70,3	10,8	-5,2
Norge	43,0	2,8	2,7
Tyskland	71,1	11,4	-6,0
Österrike	87,4	16,9	-7,7
Belgien	118,6	20,5	-6,0
Nederländerna	54,9	6,4	-6,4
Frankrike	118,0	20,4	-9,3
Italien	160,0	25,4	-13,1
Spanien	125,2	29,7	-8,2
Storbritannien	105,8	20,5	-13,3

Anmärkningar: Maastichtskulden är den konsoliderade bruttoskulden i den samlade offentliga sektorn. Enligt ramverket i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt bör denna inte överstiga 60 procent av BNP. I det svenska finanspolitiska ramverket har ett riktmärke fastställts för Maastichtskulden om 35 procent av BNP.

Källor: ECB och Eurostat.

Tabell A6 BNP kvartal 2 år 2021 jämfört med kvartal 4 år 2019
Procentuell förändring

	EU28 ¹	Jämförelseländer i Västeuropa ²	10 länder i Östeuropa ³
Utfall	-0,3	-1,0	2,3
Trend före pandemin*	4,7	3,9	9,5

Anmärkningar: Real BNP. Säsongsade och kalenderkorrigerade värden.

*Extrapolerad trend från perioden 2018–2019 (HP-filtrerade kvartalstakter).

¹EU samt Storbritannien

²Sverige och 11 Västeuropeiska länder, se kapitel 1

³Bulgarien, Estland, Litauen, Lettland, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern.

Källor: Nationella statistikbyråer via Macrobond och egna beräkningar.